

MATERIALS
OF THE XIII INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND
PRACTICAL CONFERENCE

PROCEEDINGS OF ACADEMIC
SCIENCE - 2017

Volume 3

№ 9 , 2017

SHEFFIELD
SCIENCE AND EDUCATION LTD
2017

SCIENCE AND EDUCATION LTD
Registered in ENGLAND & WALES Registered Number: 08878342
OFFICE 1, VELOCITY TOWER, 10 ST. MARY'S GATE,
SHEFFIELD, S YORKSHIRE, ENGLAND, S1 4LR

Materials of the

Materials of the XIII International scientific and practical Conference
Proceedings of academic science - 2017 , August 30 - September 7 , 2017 :
Sheffield. Science and education LTD -100 p.

Editor: Michael Wilson

Manager: William Jones

Technical worker: Daniel Brown

Date signed for printing ,
For students, research workers.

Price 3 euro

ISBN 978-966-8736-05-6

© Authors , 2017

© SCIENCE AND EDUCATION LTD, 2017

ECONOMIC SCIENCE

Banks and the banking system

Швайдак В'ячеслав Миколайович

Аспірант Національної академії управління

Гірман Юрій Васильович

Голова Наглядової Ради ПАТ «Банк Альянс»

ЕВОЛЮЦІЯ ФОРМУВАННЯ НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ ПОСЕРЕДНИКІВ

Досвід накопиченій більш як за 25-ти років функціонування української економіки в ринкових умовах, дозволяє здійснити деякі висновки та узагальнення, але безумовно, в розвинених державах заходу формування інститутів небанківських фінансових посередників (далі НФП) здійснювалось на протязі багатьох десятиліть та навіть декількох століть. Тому досвід розвинених країн є дуже важливим і його необхідно використовувати для визначення місця та ролі НФП в економіці України.

Проблеми вивчення діяльності та визначення місця фінансових посередників в структурі економіки зарубіжних країнах присвячено багато наукових робіт. Це питання розглядалось в роботах Дж. Ван Хорна, Р.Л.Акоффа, Д.Бойда, Дж.М.Кейнса, Ф.С.Мишкіна, М.Портера, Ю.В.Рожкова, П. Роуза, С.Шарпа, А.Томпсона, Ф.Труссарда, М.Хана, Г.Хоггарта, М.Чіхака, А. Пігу, Й. Шумпетер, Р. Голдсмід, Дж. Стігліц та інші.

Систематизація еволюції поглядів на фінансове посередництво зроблена Полетаєв О.О. в роботі [3] та Базилевича В.Д. [1]. Результати наведені таблиці 1 Еволюція формування НФП.

У роботі Чеберяко О. В проаналізована специфіка типів фінансових посередників у різних зарубіжних країнах. У міжнародній практиці застосовується розподіл фінансових посередників відповідно до фінансових послуг, які здійснює посередник [6].

Таблиця 1. Еволюція формування НФП (складено автором на основі [1,4,5])

№	Назва етапу	Представники, які започаткували даний етап	Характеристика даного етапу
1	Меркантилізм	Т. Мен, Д. Ло, Ж.Б. Кольбер	Представники цієї течії економічної теорії притримувалися різних позицій щодо ролі фінансових посередників. Т. Мен, Д. Ло вважали її позитивною, Ж.Б. Кольбер вважав, що вони іммобілізують ресурси з торгівлі та виробництва.
2	Класичний	В. Петті, А. Сміт	Визначають фінансових посередників, як один з важливих чинників активізацій економіки, як джерела її фінансування.
3	Кейнсіанство	Дж.М.Кейнс, А. Пігу, А. Маршалл	Відводять важливе місце фінансовому посередництву, що виступає рушійною силою підвищення ефективності виробництва і багатства нації. Обґрунтовують необхідність розподілу інвестиційних ризиків між інвесторами і фінансовими посередниками.
4	Посткейнсіанство	А. Лейонхуфвуд, С. Вайнтрауб, П. Девідсон, Р. Клаур, Х. Мінскі	Дадається характеристика джерел фінансування виробництва, констатується процес становлення інституційної складової фінансових ринків. Подальший розвиток ідей про роль фінансового посередництва в економічній динаміці.
5	50-60-ті рр. XX ст.	У. Зілбер, Є. Шоу, Р. Камерон, Р. Дж. Маккінон, Б. Фрідман	Остаточо з'ясовано, що зв'язок між обсягами тимчасово вільних коштів та інвестиціями має різний характер в залежності від ступеня розвитку системи фінансових посередників.
6	60-70-ті рр. XX ст.	Р. Голдсміт Х. Дугел, Д. Криммер.	Створили чітку структуру та параметри функціонування ринку капіталів і кредитної системи. Фінансове посередництво: 1. вирішує проблему балансування нестачі необхідних фінансових активів в економіці з нееластичною їх пропозицією; 2. сприяє концентрації потрібних ресурсів і подальшому їх ефективному реінвестуванню.
7	70-80-ті рр. XX ст.	Дж. Герлі та Є. Шоу, У. Зілбер	З'ясували, що існує спільна тенденція у зростанні рівня доходів і підвищенні попиту на послуги фінансового посередництва. Система фінансового посередництва починає характеризуватися як невід'ємний фактор зростання економіки.
8	80-ті рр. XX ст.	Дж. Стігліц та А. Вайс	Вводиться поняття «морального ризику» та «асиметричної інформації». Показують, що успішність здійснення фінансово-посередницької діяльності є проблемною без конструювання надійних схем захисту інтересів власників заощаджень. Фактично, обґрунтовується роль дієвого державного регулювання діяльності фінансових посередників.

Відповідно, поділяють посередників за напрямками діяльності: депозитні установи (банки, кредитні товариства-спілки), контрактно-ощадні установи (страхові компанії, пенсійні фонди, ощадні асоціації), інвестиційні установи (інвестиційні банки, ІСІ тощо) [3].

В США, крім депозитних і недепозитних посередницьких установ, виділяють ще фінансових посередників федерального уряду (Федеральна Національна Іпотечна Асоціація, федеральні банки з кредитування житлового будівництва, банки з кредитування фермерських господарств, Асоціація з кредитування студентів). В Європі та Японії наголос робиться на банківському обслуговуванні клієнтських потреб, тому посередницький сектор тут розуміється як банківський [1]. Нині найбільш поширеними у світі є дві моделі посередників: банківсько орієнтована (Німеччина, Австрія, Франція, Бельгія, Італія, Іспанія та ін.) та ринково орієнтована (США, Канада, Австралія, Мексика, Туреччина, Малайзія, Сінгапур) моделі організації фінансового посередництва [3].

В свою чергу, за висновками Т. Мойнихэн, в останні роки фінансові посередники стали приділяти більше уваги розвитку нових технологій. Вони застосовують цифрові і хмарні технології, трансформують моделі обслуговування клієнтів, розвивають співробітництво з інноваційними компаніями, вивчають нові джерела даних і аналітичні інструменти, а також автоматизують неефективні процеси [2].

Література:

1. Базилевич В.Д. Історія економічних учень: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2004. – 1300 с.
2. Долан Э. Дж. и др. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика / Э. Дж. Долан, К. Д. Кэмпбелл, Р. Дж. Кэмпбелл ; пер. с англ. В. Лукашевич. – М.: Туран, 1996. – 448 с.
3. Полетаев О.О. Економічна сутність фінансового посередництва. / О.О. Полетаев // Наукові праці. Т 126. Вип. 113, С.39-46. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/economy/2010/126-113-6.pdf>
4. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов. – М.: Изд-во Соц.-экон. литературы, 1962. – С. 273.

5. Пигу А. Экономическая теория благосостояния: Пер. с англ. – Т. 1. – М.: Прогресс, 1985. – 512 с.
6. Чеберяко О. В., Лобода А. Б. Моделі фінансового посередництва та їх класифікація в Україні. [Текст] / О. В. Чеберяко, А. Б. Лобода // Економічний часопис-XXI. – 2013. – №7-8 (1). – С.72-75.
7. The state of the financial services industry 2017 [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.oliverwyman.com/content/dam/oliverwyman/europe/ru/files /SOFS2017-Russian WEB.PDF>

Foreign economic activity

Залесский Б. Л.

Белорусский государственный университет

БЕЛАРУСЬ – АФГАНИСТАН:

ОТ ПОЖЕЛАНИЙ – К СОТРУДНИЧЕСТВУ

В августе 2017 года состоялся официальный визит в Республику Беларусь Главы исполнительной власти Афганистана А. Абдуллы, который, по мнению сторон, может открыть новую страницу в сотрудничестве двух государств. В Минске отношение к этой азиатской стране базируется на том, что «Афганистан нуждается сегодня в определенной экономической, военно-политической поддержке в силу тех процессов, которые там происходят» [1]. Декларируя свою открытость к диалогу по развитию двустороннего сотрудничества с Кабулом, белорусская сторона акцентирует внимание «на необходимости консолидации афганского общества, национальном примирении и обеспечении территориальной целостности страны» [2]. И, судя по всему, на афганской земле сегодня происходят позитивные изменения в этом плане, если на встрече А. Абдуллы с главой белорусского государства прозвучало консолидированное мнение сторон о том, что «Беларусь и Афганистан должны перейти от пожеланий и разговоров к выстраиванию конкретного сотрудничества» [3]. Тем более, что за последние годы сторонам удалось не только расширить договорно-правовую базу двусторонних отношений, но и укрепить партнерские связи в области промышленности, сельского хозяйства, фармацевтики, о чем свидетельствуют цифры: «Неплохую динамику демонстрирует товарооборот, который в первом полугодии 2017 года вырос на 34,3% до \$12,5 млн» [4].

При определении наиболее перспективных направлений белорусско-афганского взаимодействия сегодня важно учитывать ряд факторов. Во-первых, Афганистан богат полезными ископаемыми, поэтому совместная разработка данных месторождений может стать весьма эффективным вектором сотрудничества. Во-вторых, в Афганистане уже реализуются масштабные не только по меркам самой страны, но и целого региона инфраструктурные проекты по строительству линий электропередач, газопроводов, гидроэлектростанций, участие в которых могла бы принимать и белорусская сторона при условии конкретизации возможных форм и механизмов ее подключения к ним. В-третьих, Афганистану сегодня требуются

качественные продукты питания и общий подъем сельского хозяйства на базе современных технологий, которыми обладает и может поделиться Беларусь.

Учитывая все эти аргументы, стороны и пришли к выводу, что наиболее перспективными на данном этапе развития двусторонних белорусско-афганских связей являются такие сферы взаимодействия, как машино- и станкостроение, нефтехимия и нефтепереработка, сельское хозяйство и военно-техническое сотрудничество, здравоохранение и подготовка кадров. Эффективным механизмом реализации намеченных перспектив должен стать совместный комитет по торговому и экономическому сотрудничеству, решение о создании которого было принято в рамках визита афганского премьера в Минск. А концептуальным ориентиром, как для правительств, так и для деловых кругов Беларуси и Афганистана, станет дорожная карта сотрудничества, которую Минск и Кабул подпишут в ближайшее время.

Безусловно, эти достигнутые договоренности сообщают новые импульсы действующим и потенциальным участникам белорусско-афганского взаимодействия. Так, Минский тракторный завод, уже отгрузивший в эту страну с 1956 года более 20 тысяч машин и располагающий там дилерской сетью, намерен расширить модельный ряд поставляемой техники. Сейчас в Афганистан поступают тракторы, предназначенные для различных сельскохозяйственных работ и транспортных вспомогательных операций. По итогам 2017 года планируется «отгрузить 525 тракторов, уже отгружено около 300 тракторов. В прошлом году было отгружено 470 единиц» [5].

Свои варианты выхода на афганский рынок прорабатывает холдинг «Амкодор», объединяющий сегодня 29 предприятий, выпускающий технику для агропромышленного, дорожно-строительного, жилищно-коммунального, лесопромышленного, производственно-логистического комплексов и нацеленный на развитие отношений со странами дальней дуги, к числу которых относится и Афганистан. Первый вариант связан с помощью дилера белорусского производителя в Таджикистане. Второй – через реализацию техники сборочного производства в Узбекистане. Ведь в Ташкенте «в настоящее время выпускается пять моделей техники «Амкодор». В планах ежегодное расширение модельной линейки. На производство уже поставлено 44 единицы техники в виде машинокомплектов, из которых собраны готовые машины» [6].

Следующим ориентиром, который должен найти свое отражение в разрабатываемой дорожной карте сотрудничества Беларуси и Афганистана, может стать создание совместных производств в сельском хозяйстве и промышленности, а также расширение взаимодействия в сфере добычи полезных ископаемых, дорожном

строительстве, организации поставок сельскохозяйственной продукции, подготовке афганских специалистов в белорусских высших учебных заведениях.

Литература

1. Встреча с представителем Президента Афганистана Мохаммадом Шакером Каргаром [Электронный ресурс]. – 2015. – URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vstrecha-s-predstavitelem-prezidenta-afganistana-mohammadom-shakerom-kargarom-11609/
2. Президент Беларуси принял верительные грамоты [Электронный ресурс]. – 2014. – URL: http://president.gov.by/ru/search_ru/getExtendedResults/?query=&search_type=type_all_words&group=0&from_day=12&from_month=12&from_year=2014&to_day=12&to_month=12&to_year=2014&search_type_sort=desc&search_ok.x=33&search_ok.y=4&search_mode=&search_node=news&search_node_id=374&search_title_name=events
3. Переговоры с Главой исполнительной власти Афганистана Абдуллой Абдуллой [Электронный ресурс]. – 2017. – URL: http://president.gov.by/ru/news_ru/view/vstrecha-s-glavoj-ispolnitelnoj-vlasti-afganistana-abdulloy-abdulloy-16855/
4. Встреча с главой исполнительной власти Афганистана [Электронный ресурс]. – 2017. – URL: <http://www.government.by/ru/content/7438>
5. Сергеева, В. МТЗ намерен расширить модельный ряд поставляемых в Афганистан тракторов / В. Сергеева // [Электронный ресурс]. – 2017. – URL: <http://www.belta.by/economics/view/mtz-nameren-rasshirit-modelnyj-rjad-postavljaemyh-v-afganistan-traktorov-261724-2017/>
6. Сергеева, В. “Амкодор” прорабатывает варианты выхода на рынок Афганистана / В. Сергеева // [Электронный ресурс]. – 2017. – URL: <http://www.belta.by/economics/view/amkodor-prorabatyvaet-varianty-vyhoda-na-rynok-afganistana-261728-2017/>

Financial relations

Tetiana Bui

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
National university of Kyiv-Mohyla academy*

Olena Primierova

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
National university of Kyiv-Mohyla academy*

ISSUES OF LEGAL RISKS AND LAWSUITS

AND THEIR IMPACT ON THE VALUE OF COMPANIES

*One of the most familiar, but least understood,
intangible assets is a firm's reputation.*

Simon Cole [1, p. 47]

Introduction. The concept of company value is one of the central in corporate finances. The maximization of the market valuation of the entire capital of the company is considered in corporate finance as a primary. However, the process of identifying of value factors is not as simple as it seems at first glance, because in recent decades the gap between the value of enterprises recorded in their financial statements and the assessment of this value by investors has significantly widened. Different companies' researches have shown that about 40% of market value is not reflected in the reporting - investors do not pay for current assets, not for current period profits, but for the possibility for generating cash flow and profit in the future [2, p. 11]. Consequently, the issues of image and business reputation of companies are becoming increasingly important in the context that they are considered by investors in their assessment of the attractiveness of investments in companies.

As it follows from the definition and characteristics of the business reputation of the business entity, its essence is the prestige of the firm (commercial) name, trademarks and other relevant subjects of intangible assets in the environment of consumers of goods and services of such entity. As it is stated in paragraph 5 of the Information Letter of the Supreme Economic Court of Ukraine of March 28, 2007, No. 01-8 / 184 "On certain issues of the practice of applying economic laws to information

law", the monetary equivalent of a business reputation can be expressed in the form of goodwill [3].

In developed countries reputational capital is valued for at least as tangible assets; it is taken on an equal footing with intellectual and marketing assets. As of 1 January 2012 it accounted for close to 26% of the total market capitalization of the S&P500, US\$3,190bn of shareholder value. At the same time it was delivering US\$770bn of value across the FTSE100 and US\$67bn across the FTSE250 [1, p. 59]. There are firms, especially in PR business, whose reputation reaches 80% of the market value of the company. The drop in the reputation index of the company by only 1% leads to losses in the share price by 3-5% [4, p. 54]. A loud scandal may even drop the price of the company on the market. Therefore, communication and PR-activity in many companies comes for the first place, overstating the importance of production itself. And reputation management has become a major task for companies, especially those who seek to conquer new markets and rely on long and successful work in the business community.

Business reputation of the company determines the idea of the company as a business entity. Business reputation of the company contains moral and ethical and business features of enterprise management, stable partnerships with suppliers, attraction and maintenance of professional personnel, personnel management system.

Recently the issues of legal risks and court decisions and their impact on the value of companies are becoming particularly important. Therefore, it is important and relevant to consider legal and judicial risks for the image and value of companies.

Main part. Legal risk could be defined as the risk of financial or reputational loss that can result from lack of awareness or misunderstanding of, ambiguity in, or reckless indifference to, the way law and regulation apply to the business, their processes, products and services.

Legal risk can take many forms, beyond losses from lawsuits or criminal and regulatory penalties. Some companies decide to settle litigation rather than be subject to prolonged court cases. Settlement is designed to limit negative publicity and avoid prolonged reputation damage. The peculiarities and concrete forms depend on national legislation and may differentiate in different countries.

The four major categories of manifestation of legal risk are contractual, structural, regulatory, and litigation risk. In this paper we will focus on litigation risk.

Litigation exposure can result from either company-initiated or external-party-initiated lawsuits. Company-initiated litigation occurs when company management initiates legal proceedings for such reasons as to enforce contract rights. External-party-initiated litigation occurs when an action has been threatened or initiated against the company. This litigation may involve allegations of errors, omissions, violations of law, damages, or personal injury caused by the company, its management, or its staff.

Risks associated with the participation of the organization in administrative, criminal or civil proceedings combine both legal cases for counterparty claims, and those initiated by the companies themselves, as well as state authorities. In the allocation of such risks, specific grounds for actions, the amount of the claim or the assigned penalty may be taken into account. In the opinion of psychologists, "the very fact of recognizing the corporation as "criminal" also matters, as a result of which it is morally condemned, loses creditors' trust, loses clients, may face a boycott of its goods, and lose the opportunity to receive government orders" [5]. In modern conditions when the advent of streaming news and social media means that local company's issues can become global concerns in minutes. The nature of risk is evolving, and more than ever, companies need to be prepared to manage problem situations with law suits faster [6].

Litigations could be a reason of a negative public opinion. A damaged reputation may affect the company's ability to establish new relationships or services or to continue servicing existing relationships, which may adversely affect current and future earnings. Widely publicized litigation, regardless of its ultimate outcome, can affect a company's community standing, limit its business opportunities, and reduce its value [7]. There are many evidences of such development of events. For example company Texaco suffered huge shareholder losses and consumer boycotts as a result of disclosure of apparent violations of antidiscrimination laws [8, p. 352].

Alexander Kotlyar, the head of the control and legal department of the industrial equipment company of Danfoss LLC is sure that participation in court proceedings should be considered as a very topical risk and companies should seek ways to reduce it [5]. After all, the availability of litigation is actively covered in the business press and negatively affects the attitude of investors. For example, Samsung stocks lost in value 7.7 percent in the first hours of trading on the Seoul stock exchange on Monday, August 27. The fall in the share price of Samsung became the largest since October 2008. A sharp drop in Samsung's stock quotes occurred after late in the evening on Friday, August 24, a trial in San Jose, California, which dealt with a patent

dispute between a South Korean corporation and Apple, decided in favor of the latter [9]. Thus, investors' reaction to news about lawsuits and court decisions can very quickly affect the real value of the stocks and lead to a significant loss of the company's value.

Of course costs of reputational damage can vary and depends on different factors such as: publicly disclosed facts; facts of the crime and seriousness of crime; compliance, self-reporting, cooperation; information on nexus between crime and counter parties; information on quality internal governance; mandates imposed; post-crime reforms [10]. Presence or absence of these factors can affect the reputational cost. But in the broad sense the criminal activity or non-compliance with laws, all violations always influence the business reputation and image both from the economic and everyday points of view. It can be described as some instinct - a reaction to the word "criminal": the reader will always pay attention to the publication of the new criminal case. Given that the cost of goodwill is often estimated at millions of dollars and the fact that it affects the value of the company's stocks, it is clear that, in addition to the legal punishment, the legal entity will have other consequences: negative impact on the business reputation included in intangible assets, expressed in quite a material loss of hundreds or millions of dollars.

In our opinion, it can be said that the criminal liability of a legal entity affects not only business reputation and image, but in general the whole company activity. The society, consumers, business partners form their attitude to the company, its products, and provided services based on information provided by both the company itself and the media. As an example, we can consider the case from the Indian drug manufacturer Ranbaxy Laboratories (India - the fourth-largest producer of medical products in the world). The US Food and Drug Administration (FDA) took measures against the company. The FDA limited the import of the goods produced by the company in Toans (for 6 years the FDA imposed a ban on the import of goods from four factories of Ranbaxy). This decision was made as a result of a check conducted in January 2014, during which a large number of violations were found, including it was found that the laboratory staff presented the results of testing that were not true. The media already attribute Ranbaxy to corporate criminals: in 2013 Ranbaxy paid a fine of \$ 500 million and pleaded guilty to seven criminal points in connection with the sale of counterfeit medicines to deceive and conceal the fact that these medications did not match certification and knowingly false statements to the government. Despite the efforts of

the company's advertising department, public statements about the introduction of new technologies, management methods and a strict code of conduct, information is regularly received that Ranbaxy stocks fell by 9%, 18%, 20% [11, p. 86].

Some companies were involved in such high-profile scandals that it was the reason for their closure. Reputation is a very important characteristic in the financial services market. Having gained reputation due to violation of standards and legislation can become dramatic for companies. Thus, Arthur Andersen (LLP, formerly one of the "Big Five" accounting firms) in 2002 voluntarily surrendered its licenses to practice as Certified Public Accountants in the United States after being found guilty of criminal charges relating to the firm's handling of the auditing of Enron.

Finally, even if a firm can avoid legal liability, “market liability” provides another obstacle to the effective use of judgment proof agents. A firm’s reputation may be placed in jeopardy if it is known to be involved in criminal or illegitimate activities. Reputations matter very much. That is why firms often overcomply with regulations, spending millions of dollars on self-promotional ventures to improve their image with consumers and regulators [12].

One of the most significant in this context is the example of the trial of McDonald's Corporation against environmental activists Helen Steel and David Morris [1997], which is known as "the McLibel case". This process (it counts 313 court sessions) became the longest in English history. And as he gained strength, the press paid him more and more attention. Millions of people watched this trial. And the more delayed the process was, the more harm it brought to McDonaid’s. As a result, accusations of food poisoning, contributing to the spread of cancer and the robbery of third world countries were considered groundless. However, this victory in court could not compensate for the losses suffered by the company because of such a long judicial time and harmful information spread by TV, radio and newspapers [13, p. 86-89].

Conclusions. The issues of legal risks and court decisions and their impact on the value of companies are becoming particularly important today. All of possible results of corporate law violations can be very harmful for company, including steep monetary penalties, suspension or termination of contracts, and as a result - plummeting share price. So companies should pay much attention in managing legal risks.

The method of mitigation of such risks is the maintenance of statistics of court cases and analysis of the reasons for their occurrence and their elimination - there may

be a gap in the logistic system of the company or there are no standard forms of contracts, or there is no feedback from consumers and an effective pre-trial way of resolving claims. The criminal liability of a company always influences its business reputation and image both from the economic and everyday points of view. In addition to the legal punishment, the legal entity will have other consequences: negative impact on the business reputation included in intangible assets, expressed in a loss of hundreds or millions of dollars.

Companies in the modern world should closely monitor compliance with laws and regulations. There is little doubt that legal proceedings pose a large risk to firms. Event studies report significantly negative stock market reactions upon the announcement of lawsuits [14, p. 2]. To avoid losses due to lawsuits, it is better to proactively monitor the activities and information that appears in the press. May be the presence of legal risks and their strong influence on the value of companies will lead not only to better management in the companies themselves, but to greater compliance with laws in general.

References:

1. Cole, S. (2012) The Impact of Reputation on Market Value. *World Economics*, Vol. 13, No. 3, pp. 47-68.
2. Ostrovskaya, G., Seredinskaya I. (2009) Review of theoretical concepts of strategic management based on the growth of value. *Galician Economic Bulletin*, No. 1, pp. 10-18.
3. Information letter of the Supreme Economic Court of Ukraine dated March 28, 2007, No. 01-8 / 184 "On certain issues of the practice of application by economic courts of information law".
4. Buryak, G., Kovalchuk Yu., (2012) International Management By Reputation Capital In Modern Business Environment. *International Trade: economics, finance, law*, No. 6 , pp. 52-55.
5. Shuvalova, A. (2014) Is the system of legal risk assessment a luxury or a necessity? Electronic source: <http://www.garant.ru/article/583261/#ixzz4IWNxzIwC>.
6. Little, G., Mathews R., and Pell, O. (2015) The evolving nature of legal risk. Electronic source. Available at:

<https://www.whitecase.com/publications/insight/evolving-nature-legal-risk>

7. Litigation and Other Legal Matters. Office of the Comptroller of the Currency Paper. Electronic source. Available at <https://www.occ.gov/publications/publications-by-type/comptrollers-handbook/pub-ch-m-litigation-and-other-legal-matters.pdf>
8. Enterprise risk management: today's leading research and best practices for tomorrow's executives / John Fraser, Betty J. Simkins p. cm. – (The Robert W. Kolb series in finance).
9. Samsung lost in its value 7.7%. Electronic source. Available at: <http://news.finance.ua/ru/news/-/286360/samsung-poteryal-v-stoimosti-7-7-iz-za-resheniya-suda>.
10. Arlen, J., Alexander, C. Does conviction matter? The reputational and collateral effects of corporate crime. Electronic source. Available at: <https://economix.fr/pdf/seminaires/lien/Alexander.Arlen.Reputation.pdf>
11. Balzhinimaeva, V. (2015) Criminal and legal risks: reputation and image of business // *Law. Journal of Higher School of Economics*, №1, pp. 81-90.
12. Brooks, R. (2002) Liability and Organizational Choice: Theory and Evidence from the Oil Shipping Industry. *Journal of Law and Economics*, vol. XLV, pp. 91-125.
13. Haig, M. (2003) The biggest mistakes of branding / Trans. with English by Bozhuk E. - SPb.: Publishing House "Neva".
14. Colonnello, S., Herpfer, C. (2016) Do Courts Matter for Firm Value? Evidence from the U.S. Court System. Electronic source. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2686621> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2686621>

Грушицька Г.В.

ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Внесені зміни до Бюджетного та Податкового кодексів істотно зміцнили дохідну базу шляхом закріплення за місцевими бюджетами стабільних джерел (податку на доходи фізичних осіб, податку на прибуток); перерозподілу екологічного та єдиного податку, державного мита, плати за надання адміністративних послуг та податку на майно, розширивши його базу оподаткування за рахунок комерційної нерухомості та автомобілів з великим об'ємом двигуна; запровадження нового виду податку – акцизного податку з кінцевих продажів. Для покриття видатків на делеговані державою повноваження запроваджено нові субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам – освітню та медичну. Також зміни до Податкового кодексу підвищують фіскальну самостійність місцевих органів влади щодо місцевих податків та зборів, надаючи право самостійно визначати податкові ставки та встановлювати пільги з їх сплати. Отримавши факультативні фінансові інструменти, місцеві громади будуть зацікавлені в успішній діяльності підприємств приватного сектору, зможуть нарощувати дохідну базу, впливаючи на економічний розвиток території. У той же час місцеві бюджети втратили стабільну частину доходів до загального фонду з податку на доходи фізичних осіб у сумі 40 млрд. грн. Дискусійною є система розподілу екологічного податку, тому що не у всіх громадах добре розвинута промисловість, відповідно існують ризики недоотримати кошти за цим видом податку.

Аналіз виконання місцевих бюджетів за 2015 рік відповідно до даних показав, що реалізація реформи фіскальної децентралізації, незважаючи на песимістичні прогнози на стадії прийняття змін, принесла позитивні результати. Доходи місцевих бюджетів без урахування трансферів у 2015 році зросли до 120,5 млрд. грн., що на 19,4 млрд. грн. (на 19,1%) більше зазначеного показника 2014 року. За 2016 рік надходження власних ресурсів до загального фонду місцевих бюджетів зросли в 1,5 рази (+49,3%) або на 48,5 млрд. грн. порівняно з

2015 роком та склали 147 млрд. грн. Податку на доходи фізичних осіб надійшло 79 млрд. грн., що більше від надходжень 2015 року на 25 млрд. грн. (+47%), плати за землю – 23,3 млрд. грн. (зросли на 9 млрд. грн. або на 61%), єдиного податку – 17 млрд. грн. (зросли на 6,3 млрд. грн., або на 58%), податку на нерухоме майно – 1,4 млрд. грн. Фактичні надходження акцизного податку з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів (нафтопродуктів, тютюнових та алкогольних виробів) становлять 11,6 млрд. грн. (зросли на 4 млрд. грн., або на 52%), За 2016 рік місцеві бюджети одержали з державного бюджету базову дотацію у сумі 4,7 млрд. грн., освітню субвенцію – 44,5 млрд. грн., медичну субвенцію – 44,4 млрд. грн., субвенцію на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад – 1,0 млрд. грн. З місцевих бюджетів перераховано до державного бюджету реверсну дотацію (вилучення) у сумі 3,1 млрд. грн.. Надходження з урахуванням міжбюджетних трансферів склали 294,4 млрд. грн., що на 40% більше у порівнянні з 2014 роком.

У 2015 році приріст надходжень до загального фонду у порівнянні з 2014 роком склав 29,6 млрд. грн. або 42,1%, зокрема: податку на доходи фізичних осіб – 21,8% і склав 53,6 млрд. грн. (рівень виконання планового показника – 113,7%); плати за землю – 30,1% і склав 14,5 млрд. грн. (рівень виконання планового показника – 112,2%); податку на нерухоме майно 0,74 млрд. грн., що у разі більше, ніж за весь 2014 рік; акцизного податку з роздрібною торгівлі підакцизними товарами, який запроваджено з 1 січня 2015 року, надійшло на суму 7,7 млрд. грн. (6,4% доходів місцевих бюджетів без урахування трансферів). Загалом у 2015 році до загального фонду місцевих бюджетів, не враховуючи трансфери, надійшло 99,8 млрд. грн., що складає 116,0% від річного обсягу надходжень, який затвердили місцеві ради. У 2015 році обсяг надходжень податку на доходи фізичних осіб у зведеному бюджеті дорівнював 99983,2 млн. грн. (15,3% від загального обсягу доходів), збільшившись у порівнянні з 2014 роком на 33,0%. На перший погляд позитивний ефект від зміни схеми розподілу податку на доходи фізичних осіб є очевидним, однак слід врахувати вплив інфляційних процесів. У 2015 році в Україні зафіксовано рекордно високий рівень інфляції на рівня 43,3%. Скорегувавши обсяги надходжень від оподаткування доходів фізичних осіб, враховуючи рівень інфляції, отримуємо темпи зростання зазначеного показника на рівні 92,75%. У зв'язку з цим, можна констатувати, що з прийняттям бюджетно-податкових змін роль податку на

доходи фізичних осіб не міняється, а ефект від зростання зазначеного показника не помітний, тому що прискорення інфляційних процесів знецінює базу оподаткування (індекс реальної заробітної плати в Україні складав 79,8%). У 2015 році загальний обсяг надходжень плати за землю у місцеві бюджети склав 14,47 млрд. грн. (приріст склав 3,37 млрд. грн.).

Крім того, зазнала змін структура видатків місцевих бюджеті у 2015 році. Зросла частка видатків на виконання самоврядних повноважень, що підтверджує ефективність використання бюджетних коштів на місцевому рівні. Частка видатків на житлово-комунальне господарство збільшилась на 7,0 млрд. грн. (з 1,9% до 4,5 %), частка видатків на транспорт і дорожнє господарство – на 2,9 млрд. грн. (з 1,4% до 2,3%).

У 2015 році місцеві бюджети отримали 174,0 млрд. грн. трансферів, що на 43,4 млрд. грн. (33,2%) більше ніж у 2014 році, у тому числі обсяг трансферів із загального фонду – 173,2 млрд. грн., що на 56,4 млрд. грн. (48,3%) більше відповідно до 2014 року. Завдяки новій системі бюджетного вирівнювання 10,2% місцевих бюджетів стали повністю збалансованими, чого не було досягнуто у 2014 році. Бюджетна децентралізація, враховуючи наведені показники, окреслює чітку тенденцію до нарощування фінансової бази місцевих бюджетів та розвитку громад.

Література

1. Бюджет місцевої ради в умовах децентралізації / Центр політичних студій та аналітики. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cpsa.org.ua/novyny/byudzhhet-mistsevoji-rady-v-umovah-detsentralizatsiji/>.
2. Виконання доходів місцевих бюджетів за 2016 рік – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files>.

Гриценко А. В.

здобувач Університет митної справи та фінансів, місто Дніпро

Чебанова Н.В.

Радник Голови Правління ПАТ «Банк Січ», м. Київ

Жернов М. О.

Керуючий відділенням ПАТ «Банк Альянс» м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ ОПТИМІЗАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ У СИСТЕМІ СТРАХОВИХ РИЗИКІВ

Здобутки страховиків при розробці стратегій управління різновидами ризиків достатньо освітлені науковцями та носять однозначний характер, тому на нашу думку, проведення порівняльного аналізу управління ризиками з страхових компаній (СК) має нашою метою створення нових методичних підходів оптимізаційного менеджменту, через те, що страхова система першою реагує на ринкові зміни, запобігає появі варіації ризиків та, що найбільш важливо, слідкує за дотриманням платоспроможності та фінансової реальності сектору економіки. Основні проблеми, які виникають в рамках співпраці страховиків з банками та іншими контрагентами є процедура акредитації страховиків, кооперування з недержавними страховими та резервними фондами, та окремими видами фінансових посередників.

Зважаючи на поточний рівень технологій на ринку фінансових послуг та принципи співпраці з материнськими компаніями фінансовими посередниками, системні СК з іноземним капіталом мають довгостроковий досвід функціонування, і тому забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності даних СК не стоїть досить гостро. Хеджуванню їх ризиків сприяє більш досконалий і налагоджений процес моніторингу фінансових показників, перестраховування та відбору клієнтів[4].

Частота взаємодії банків зі страховиками значною мірою узгоджена необхідністю розміщення резервних фондів СК на депозитних рахунках банку. За результатами досліджень на банківських депозитах у 2015 і 2016 рр. було розміщено близько 48,13 і 45,53% технічних резервів. Для резервів зі страхування життя цей показник, відповідно, складає 50,01 і 49,07%. Це свідчить,

що банківські депозити є переважним напрямом для розміщення резервів страхових компаній. У зв'язку з загостренням боротьби за фінансові ресурси зацікавленість банківських установ у такій співпраці тільки зростатиме[6].

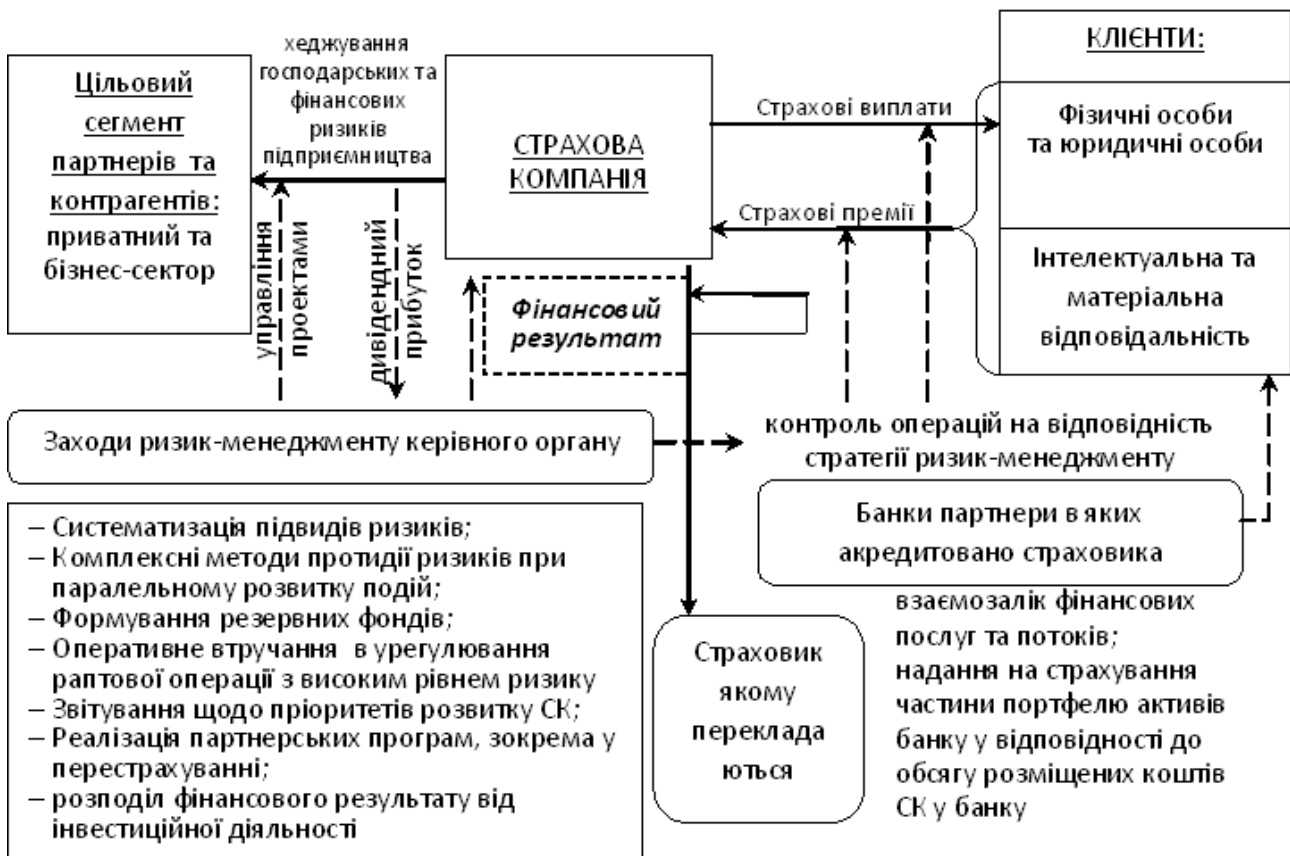
Останнім часом страхові групи, що функціонують в Україні, розширюють свою діяльність через співпрацю з недержавними пенсійними фондами, які в свою чергу мають статус неприбуткової організації і здійснюють діяльність суто з метою накопичення пенсійних внесків на користь учасників пенсійного фонду – клієнту страховика, з подальшим управлінням пенсійними активами, а також здійснення пенсійних виплат учасникам в разі настання страхового випадку.

Таким чином даний метод є альтернативним лайфовим видом страхування, який діє опосередковано через недержавний пенсійний фонд та є підконтрольним страховику.

Важливі функції у процесі діяльності недержавного пенсійного фонду виконують адміністратор страховик, які діють від імені пенсійного фонду на підставі укладених договорів[3].

Оптимізаційний менеджмент СК направлено на ефективне управління ризиками, що виникають в ході співпраці з партнерами, банками та клієнтами, у ході надання страхових послуг, що у першу чергу запобігає зриву фінансових угод та мінімізації можливостей невиконання своїх зобов'язань однією із сторін.

У системі забезпечення діяльності СК важливу роль відіграють комплекс антикризових заходів менеджменту та взаємодії у ланцюгу «страхова компанія – банк – клієнт – перестраховальник», що у комплексі дозволяє провадити контроль операцій на відповідність стратегії ризик-менеджменту. Даний підхід зображено на рисунку 1.

Джерело: складено автором на основі [2,3]

Рис1. Система оптимізаційного менеджменту СК при взаємодії з банком

Відповідно до ст. 34 Закону України “Про недержавне пенсійне страхування” така можливість передбачена для банку стосовно управління активами створеного ним корпоративного пенсійного фонду.

У межах фінансових груп зазвичай функціонують корпоративні і відкриті недержавні пенсійні фонди, а зберігачами їхніх пенсійних активів є СК та банки цієї ж фінансової групи. Окрім того, через ці ж самі СК та банки здійснюються усі операції з пенсійними активами, в тому числі накопичувальні програми подібні лайковим. У контексті даної системи оптимізаційного менеджменту СК хеджує ризики банку, недержавний пенсійний фонд хеджує ризики страховика.

Співпраця між недержавними пенсійними фондами і банками і СК не обмежується сферою зберігання пенсійних активів, а може передбачати і управління активами пенсійного фонду з боку банку та довірчого товариства або компанією по управління активами В будь якому випадки цільовим сегментом

всіх названих партнерів та контрагентів є клієнти, що мають відношення до приватний бізнесу та підприємництво[4].

Недостатньо вирішеною лишається проблема класифікації нормативів резервування для представників малого та середнього бізнесу, які хоч можуть вести свою господарську діяльність за уставом на свій страх та ризик, проти повинні упорядковано підходити до питання забезпечення своїх зобов'язань у разі настання раптових ризикових операцій[5].

Деталізація процедур по формуванню та використанню резервних фондів підприємствами представниками малого та середнього бізнесу для забезпечення стабільної комерційної діяльності у разі настання раптових ризиків забезпечить двосторонній прогрес у забезпечення відносин у форматі співпраці «бізнес-страховик», «банк- клієнт-страховик». Роль взаємодії банку та страховика у даному випадку є ключовою і такою, що має виключити вплив ризикового середовища при обслуговуванні клієнтів[1].

Список використаних джерел:

1. Кузьменко О. В. Економіко–математичне забезпечення функціонування перестрахового ринку: монографія / О. В. Кузьменко. – Суми: Університетська книга, 2015. – 431 с.
2. Кремень В. М. Діяльність міжнародних фінансових конгломератів на фінансовому ринку України [Текст] / В. М. Кремень // Шевченківська весна: Економіка: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених; [За заг. ред. проф. В. Д. Базилевича]. – Вип. VII . – К. : Сталь, 2009. – С.426-430.
3. Кремень В. М. Консолідація регулювання фінансового ринку: світова практика та перспективи в Україні [Текст] / В. М. Кремень // Економіка: проблеми теорії та практики. Вип. 246. Т. IV : Збірник наукових праць. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2008. – С. 914-923.
4. Мазур Т.А. Державні цільові позабюджетні фонди: поняття та правова природа//Підприємництво, господарство і право. - 2006.- №12.- С.36-38.
5. Ніколайчук М. В. Контролінг ризиків в діяльності українських підприємств / М. В. Ніколайчук // Сучасний соціокультурний

простір 2008 : матеріали П'ятої Всеукраїнської науково-практичної конференції. Київ, 25–27.09.2008 р. – Ч. 2. – К.: Інститут наукового прогнозування, 2008. – С. 64–66.

6. Страхування фінансових ризиків [Електронний ресурс]: матеріал з Вікіпедії // Вікіпедія: Вільна енциклопедія. — Режим доступу: [http://uk.wikipedia.org/wiki/ Страхування_ фінансових_ризиків](http://uk.wikipedia.org/wiki/Страхування_фінансових_ризиків) (назва з екрану).

Marketing and management

Бондаренко О.М.

к.ф.н., доц. кафедри менеджменту та маркетингу ННІЕМ

Довгаль В.Д.

Студент 4-го курсу, напрямку «Менеджмент» ННІЕМ

Одеська національна академія зв'язку ім. О.С. Попова

ІННОВАЦІЙНІ ПОСЛУГИ У ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА СФЕРИ ЗВ'ЯЗКУ

Умови функціонування сучасних підприємств зв'язку будь-якої форми власності, характеризуються невизначеністю і динамічністю соціально-економічного середовища. Ефективне пристосування підприємства до змін зовнішнього середовища можливо лише за умови здійснення запобіжних своєчасних заходів спрямованих на забезпечення конкурентоспроможності, тобто в умовах постійного розвитку підприємства яке неможливе без впровадження інноваційної діяльності.

Інноваційна діяльність підприємства це не лише якісні зміни, оновлення господарської системи та організаційної структури, підвищення ефективності на основі вдосконалення техніки, технології, але й впровадження інноваційних послуг, що надаються клієнтам.

Дослідженню питань інноваційного розвитку, та впровадження інноваційних послуг присвячено наукові праці багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених, таких як: Тимочко Н. О., Шумпетер Й. А., Друкер П. Ф., Барнет Х. К., Іжевський В.В. [1], та інші. Водночас проблеми впровадження інноваційних послуг саме на підприємствах сфери зв'язку потребують детальнішого дослідження. Тому метою роботи є дослідження впровадження інноваційних послуг у діяльність підприємства сфери зв'язку. У відповідності до визначеної мети дослідження були поставлені такі завдання:

дослідити систему інновацій та їх класифікації;

проаналізувати міжнародний досвід в сфері інноваційної діяльності;

провести аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства сфери зв'язку ТОВ Телекомпанія «TENET» та обґрунтувати необхідність впровадження інноваційних послуг в діяльність підприємства сфери зв'язку ТОВ Телекомпанія «TENET».

Об'єктом дослідження є процес впровадження інноваційних послуг в діяльність підприємства сфери зв'язку ТОВ Телекомпанія «TENET».

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти впровадження інноваційних послуг в діяльність підприємства сфери зв'язку ТОВ Телекомпанія «TENET».

На основі проведеного дослідження та поставлених задач було зроблено наступні висновки:

в результаті дослідження класифікації інновацій можна зробити висновок що, вони розподіляються на 7 великих груп: за змістом діяльності (технологічні, виробничі, економічні, торгівельні, соціальні, управлінські); за сферою внесення змін (радикальні, рекомбінаційні, модифікаційні); за сферою застосування (товарні, технологічні, маркетингові, організаційні, управлінські, торгові, соціальні, екологічні); за масштабом новизни (нові для установи, для галузі, для країни, світова новизна), за ефектом що вони вносять (науково-технічні, економічні, соціальні, екологічні, інтегральні); за ступенем матеріальної відчутності (продуктові, процесні, об'єкти інтелектуальної власності); за стимулу появи (інновації спричинені розвитком науки та техніки, викликані потребами виробництва, викликані потребами ринку);

дослідивши міжнародний досвід, щодо впровадження інноваційних послуг на підприємствах сфери зв'язку встановили, що за кордоном чітко спостерігається тенденція на встановлення бездротового обладнання, впровадження альтернативного цифрового телебачення, введення в експлуатацію 4 та 5-G технологій, а також заміна шкідливого випромінювального обладнання на нове більш безпечне. Також було встановлено що закордонні фірми приділяють значну увагу соціальній діяльності та соціальній відповідальності.

оцінка та дослідження внутрішнього та зовнішнього середовища ТОВ «TENET» [2] вказала на те, що ринок телекомунікаційних послуг України загалом розвивається менш динамічно, але впевнено та без довготривалих

застоїв. Зараз на ринку представлено багато операторів та провайдерів між якими відбувається загострення конкуренції, що в свою чергу робить необхідним впровадження інноваційних послуг та нестандартних ідей. Загалом всі інноваційні послуги ТОВ «TENET» представлено на рис. 1.

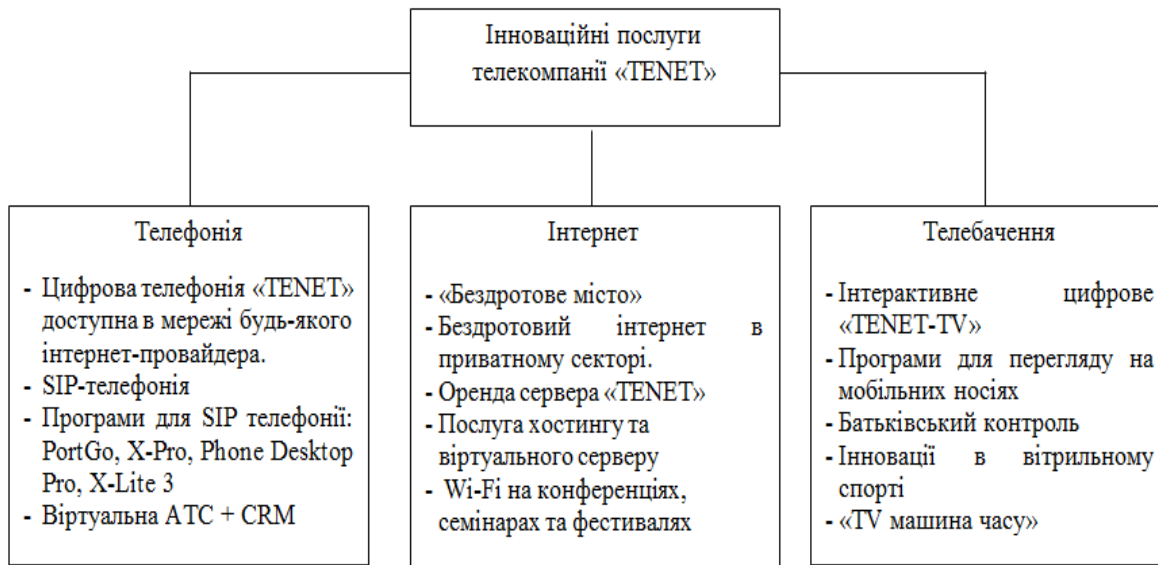

Рис.1. Інноваційні послуги «TENET»

Аудиторія телекомпанії «TENET» росте стабільними темпами. Це вказує на те, що дана телекомпанія орієнтується на закордонний досвід провайдерів розуміє необхідність впровадження інноваційних послуг своєчасно та раціонально використовує інноваційний потенціал. А ріст користувачів при високій конкуренції є найкращим підтвердженням цього факту.

Література:

1. Іжевський В.В. Економічна суть інноваційної політики підприємств роздрібної торгівлі та ресторанного господарства / В.В. Іжевський // Вісник Львівської комерційної академії. Серія економічна. - 2010. - Вип.33. - С.149-155.
2. Офіційний сайт телекомпанії ТОВ «TENET» [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.tenet.od.ua>

Accounting and auditing

**Магістр Ліференко Ірина
Д.е.н., професор Шмиголь Н.М.**

Запорізький національний університет, м. Запоріжжя

КОРПОРАТИВНА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН

Стратегічною метою численних соціально-економічних реформ та трансформацій в Україні є побудова держави загального добробуту, в якій задовольняються всі соціальні потреби громадян, а також створюються умови для реалізації їхнього потенціалу. Останніми роками концепція держави загального добробуту все більше пов'язується з більш глобальними концепціями людського розвитку та людського капіталу, імплементація яких являється одним з пріоритетних напрямків діяльності світової спільноти.

Положення цих концепцій впровадження в усіх сферах соціально-економічної системи. Важливим засобом їх здійснення являються бізнес структури. Однією з умов виконання концепції людського розвитку та людського капіталу виступає впровадження та дотримання основ соціальної відповідальності бізнесу (СВБ), як великого, так і малого та середнього.

На відміну від західних країн з усталеною ринковою економікою, культурою підприємництва та тривалими традиціями соціального партнерства Україна відноситься до тих держав, де процеси суспільно-економічної модернізації мають наздоганяючий характер, а самі трансформаційні процеси затягнулися на кілька десятиліть. З огляду на це формування практик соціальної відповідальності бізнесу почалося набагато пізніше, а самі практики, враховуючи українські реалії, мають певні особливості.

Задекларовані в Україні масштабні економічні реформи з урахуванням процесів глобалізації та фінансової кризи ставлять на порядок денний нові питання гармонізації відносин між державою, суспільством і бізнесом. Серед них – соціальна відповідальність ділового співтовариства, компаній і окремих представників бізнесу, міра цієї відповідальності та її зміст.

Проте Україна лише на початку побудови системи соціальної відповідальності бізнесу. Збереження окремих елементів командно-адміністративної системи, успадкованої з радянських часів, зумовили значну роль держави у формуванні і розвитку соціальної місії бізнесу в Україні.

Однак головною відмінною рисою української моделі КСВ є те, що на регіональному та державному рівнях соціальний внесок, в основному, зводиться до примусової участі бізнесу в реалізації різноманітних соціальних та культурних програм, які почасти є джерелами корупції. Хоча існує і багато соціальних ініціатив самих підприємств, але досить часто вони мають не стратегічні, а суто тактичні цілі.

Зокрема, соціальні ініціативи ініціюються бізнесом напередодні виборів до органів влади різних рівнів з метою привернути симпатії громадян до кандидата. Більшість українських науковців сходяться на думці, що за джерелами регулювання, практикою формування і розвитку вітчизняний варіант соціальної відповідальності є симбіозом елементів британської (добровільна ініціатива бізнесом) та континентально-європейської моделей (бажання підприємств отримати від держави чіткі поведінкові рамки).

Певним чином про це свідчить розуміння поняття корпоративна соціальна відповідальність організацією «Форум соціально відповідального бізнесу України», яка вважає, що КСВ – «це відповідальне ставлення будь-якої компанії до свого продукту або послуги, споживачів, працівників, партнерів; активна соціальна позиція компанії, що полягає в гармонійному співіснуванні, взаємодії та постійному діалозі з суспільством, участі у вирішенні найгостріших соціальних проблем» [1, с.158].

Серед особливостей української моделі КСВ можна виділити наступні:

- відсутність в Україні ідеології соціально відповідального підприємництва та високого рівня громадянської самосвідомості;
- вимушений характер соціальної відповідальності бізнесу в Україні. Для частини підприємств КСВ являється відповіддю на запит влади, а деякі навіть вважають це формою державного рекету;
- відсутність прозорих процедур вироблення соціальної політики як на рівні держави і регіонів, так і на рівні підприємств. Залежність форм і методів

соціальної активності компаній від особистих уподобань та інтересів керівників і власників;

- висока варіативність форм соціальної активності, сформованих на окремих підприємствах і у компаніях, в тому числі і шляхом власного балансу між економічною ефективністю та соціальною необхідністю;

- висока диференціація соціальних корпоративних пілг, які, особливо останнім часом, орієнтовані на топ-менеджерів вищого рівня та деякою мірою на висококваліфіковані кадри;

- значний розрив між суспільством і бізнесом в розумінні пріоритетів соціальної відповідальності.

Висновки. Отже, на відміну від західних країн з усталеною ринковою економікою, культурою підприємництва та тривалими традиціями соціального партнерства Україна відноситься до тих держав, де процеси суспільно-економічної модернізації мають наздоганяючий характер. З огляду на це формування практик соціальної відповідальності бізнесу почалося набагато пізніше, а самі практики, враховуючи українські реалії, мають певні особливості. Дослідження на предмет корпоративної соціальної відповідальності в середовищі малого та середнього бізнесу в Україні виявило суттєві розбіжності у розумінні КСВ серед підприємців різних галузей.

На особливостях сприйняття сутності КСВ позначилися також масштаб та фінансове становище підприємств. Найбільш сформованим і чіткіше означеним є розуміння КСВ у представників підприємств з чисельністю працюючих понад 50 осіб, а найбільш розпорошена уява про сутність концепції виявлена серед представників мікропідприємств. Значна фрагментарність у розумінні громадянами сутності КСВ засвідчує, що на сьогодні КСВ ще не стала стратегічною концепцією розвитку підприємств малого та середнього бізнесу. Багато у чому цьому їй перешкоджає недосконала законодавча база щодо мотивації здійснювати добровільні соціальні інвестиції.

Вітчизняні закони мають винятково примусовий характер і декларативний зміст. Як наслідок це призводить до того, що відносини між бізнесом та владою продовжують регулюватися неформальними правилами. Тому можна прогнозувати, що домінування неформальних практик над формальними при взаємодії влади та бізнес зберігатиметься не лише в короткостроковому, а і

в середньостроковому періоді. В даному разі необхідно просуватись шляхом формалізації правил взаємодії територіальних громад та бізнесу в сфері соціальної відповідальності.

Список використаної літератури

1. Хімченко А.М. Генеза та структуризація понять «соціальна відповідальність» та «корпоративна соціальна відповідальність» в сучасних умовах функціонування економіки України / А.М. Хімченко // Экономика Крыма. – 2013. – № 1. – С. 155–161.
2. Белявська К.С. Соціальна відповідальність бізнесу: еволюція поглядів на проблему / К.С. Белявська // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. – № 1. – С. 228–334.
3. Березіна О.Ю. Сучасні моделі корпоративної соціальної відповідальності / О.Ю. Березіна // Економічний простір : зб. наук. пр. – Дніпропетровськ : ПДАБА, 2010. – № 41. – С. 194–202.
4. Березіна О.Ю. Теоретичні підходи до визначення поняття «корпоративна соціальна відповідальність» / О.Ю. Березіна // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. – Житомир : ЖДТУ, 2010. – Вип. 3. – Ч. 1. – С. 223–225.
5. Юхолин Э. Ради бизнеса или ради блага всех? Финский подход к корпоративной социальной ответственности / Э. Юхолин // Журнал исследований социальной политики. – 2005. – № 3. – С. 379–396.

Mathematical methods in economics

к.э.н., Бордоусов О.В.

Казахский Национальный Университет имени аль-Фараби, Казахстан

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ЭКОНОМЕТРИЧЕСКОЙ МОДЕЛИ СОВОКУПНОЙ ФАКТОРНОЙ ПРОИЗВОДИТЕЛЬНОСТИ КАЗАХСТАНА

Совершенствование эконометрической модели совокупной факторной производительности предполагает не только решение проблем автокорреляции и гетероскедастичности, но и корректное применение тестов, верифицирующих модель панельных данных и решение проблем стационарности, рассматриваемых в рамках модели с панельными данными временных рядов. Тестирование на единичные корни в моделях временных рядов является в настоящее время общей практикой в прикладных исследованиях. Игнорирование проблемы единичного корня способно серьезно исказить результаты моделирования из-за угрозы получения мнимых регрессий.

В то же время только сравнительно недавно, тесты на единичные корни стали широко использоваться в моделях панельных данных [1]. Levin, Lin и Chu обобщили базовый тест для единичных корней в моделях панельных данных с фиксированными эффектами, индивидуальным детерминированным трендом и гетерогенной серийной корреляцией ошибок, при условии, что число объектов и периодов времени имеют тенденцию к бесконечности, причем время стремится более быстрыми темпами, чем объем выборок. В эконометрической модели оценки совокупной факторной производительности для проверки временных рядов на стационарность будет применяться следующая процедура:

Оценивается отдельная расширенная регрессия Dickey-Fuller отдельно для каждого объекта панельных данных:

$$\Delta y_{it} = \rho y_{i,t-1} + \sum_{L=1}^{\rho_i} \theta_{iL} \Delta y_{i,t-L} + \alpha_{mi} d_{mt} + \varepsilon_{it} \quad (m = 1, 2, 3).$$

Для заданного T , выбирается максимальный лаг порядка p_{max} и затем, используя t -статистику оценки $\hat{\theta}_{iL}$ определяется является ли лаг меньшего

порядка предпочтительнее. Эти t -статистики распределены по стандартному нормальному закону в условиях нулевой гипотезы $\theta_{iL} = 0$, когда $\rho_i = 0$ и когда $\rho_i < 0$.

После того как определен порядок ρ_i строятся две дополнительные вспомогательные регрессии, чтобы получить ортогональные остатки:

строится регрессия Δy_{it} на $\Delta y_{i,t-L}$ ($L=1, \dots, \rho_i$) и d_{mt} для того, чтобы получить остатки \hat{e}_{it} ;

также строится регрессия $y_{i,t-1}$ на $\Delta y_{i,t-L}$ ($L=1, \dots, \rho_i$) и d_{mt} для того, чтобы получить остатки $\hat{v}_{i,t-1}$.

Затем осуществляется стандартизация остатков для различной вариации по объектам: $\tilde{e}_{it} = \hat{e}_{it} / \hat{\sigma}_{\epsilon i}$ и $\tilde{v}_{it} = \hat{v}_{it} / \hat{\sigma}_{\epsilon i}$, где $\hat{\sigma}_{\epsilon i}$ – стандартная ошибка из каждой регрессии расширенного теста Dickey-Fuller для всех объектов, d_{mt} – вектор детерминированных переменных.

2. Оценивается отношение долгосрочного и краткосрочного стандартного отклонения. В условиях нулевой гипотезы о существовании единичного корня долгосрочная вариация оценивается по формуле:

$$\hat{\sigma}_{yi}^2 = \frac{1}{T-1} \sum_{t=2}^T \Delta y_{it}^2 + 2 \sum_{L=1}^{\bar{K}} \omega_{\bar{K}L} \left[\frac{1}{T-1} \sum_{t=2+L}^T \Delta y_{it} \Delta y_{i,t-L} \right],$$

где \bar{K} – есть truncation лаг, который может зависеть от данных и он должен быть получен таким образом, чтобы обеспечить состоятельность оценки $\hat{\sigma}_{yi}^2$. Для Bartlett kernel $\omega_{\bar{K}L} = 1 - L / (\bar{K} + 1)$. Для каждого объекта отношение долгосрочного стандартного отклонения и краткосрочного оценивается формулой $\hat{s}_i = \hat{\sigma}_{yi} / \hat{\sigma}_{\epsilon i}$, а среднее стандартное отклонение определяется как $\hat{S}_N = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N \hat{s}_i$.

3. Рассчитывается статистика при оценивании модели по панельным данным. Проводится регрессия пула $\tilde{e}_{it} = \rho \hat{v}_{i,t-1} + \tilde{\epsilon}_{it}$ по всем $N\tilde{T}$ наблюдениям, где $\tilde{T} = T - \bar{p} - 1$ – среднее число наблюдений в панели на один объект, а $\bar{p} = \sum_{i=1}^N p_i / N$ – средний порядок лага индивидуальных регрессий расширенного теста Dickey-Fuller. Условная t -статистика для нулевой гипотезы о равенстве

нулю коэффициента ρ рассчитывается по формуле $t_p = \frac{\hat{\rho}}{\hat{\sigma}(\hat{\rho})}$, где $\hat{\rho} = \sum_{i=1}^N \sum_{t=2+p_i}^T \hat{\vartheta}_{i,t-1} \tilde{e}_{it} / \sum_{i=1}^N \sum_{t=2+p_i}^T \tilde{\vartheta}_{i,t-1}^2$,

$$\hat{\sigma}(\hat{\rho}) = \tilde{\sigma}_{\tilde{\varepsilon}} / [\sum_{i=1}^N \sum_{t=2+p_i}^T \tilde{\vartheta}_{i,t-1}^2],$$

где $\tilde{\sigma}_{\tilde{\varepsilon}}^2 = \frac{1}{N\tilde{T}} \sum_{i=1}^N \sum_{t=2+p_i}^T (\tilde{e}_{it} - \hat{\rho} \hat{\vartheta}_{i,t-1})^2$ - является оцененной вариацией $\tilde{\varepsilon}_{it}$.

После вычислений по приведенным выше формулам рассчитывается скорректированное значение t -статистики по формуле:

$$t_p^* = \frac{t_p - N\tilde{T} \hat{S}_N \hat{\sigma}_{\tilde{\varepsilon}}^{-2} \hat{\sigma}(\hat{\rho}) \mu_{m\tilde{T}}^*}{\sigma_{m\tilde{T}}^*},$$

где $\mu_{m\tilde{T}}^*$ и $\sigma_{m\tilde{T}}^*$ - скорректированные значения среднего и стандартного отклонения.

В рамках данной процедуры по тестированию единичного корня желательный размер панели для числа объектов N находится в пределах от 10 до 250, а временных периодов T от 25 до 250. Эксперимент Монте-Карло по описанной выше процедуре показал, что нормальное распределение является хорошей аппроксимацией для эмпирического распределения тестовой статистики даже в сравнительно небольших выборках.

В ходе исследования была оценена производственная функция по микроданным промышленности с включением в число объясняющих переменных, наряду со стандартными переменными труда (L) и капитала (K), показателей пространственной концентрации: плотности населения ($DENS$) и рыночного потенциала (MP). Совершенствование эконометрической модели совокупной факторной производительности в части проверки на стационарность исследуемых показателей позволило уточнить полученные оценки коэффициентов оцениваемой модели.

Литература:

1. Levin, Lin и Chu Unit root test in panel data: Asymptotic and finite sample properties // Journal of Econometrics, 2002. - № 108. – P. 1-24

PUBLIC ADMINISTRATION

The interaction of different branches of government

Вилгін Є.А.,

к.держ.упр., докторант Міжрегіональної академії управління персоналом

МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНФРАСТРУКТУРНО-ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПОСЛУГ

Як правило, в Україні переважають шляхи з низькою пропускною спроможністю та нерозвинутим сервісом. Майже всі шляхи проходять через населені пункти, що не відповідає вимогам до міжнародних транспортних коридорів. Будівництво нових доріг покладається саме на приватних інвесторів, чому має сприяти реалізація Закону України “Про концесії”.

Оскільки сектор телекомунікацій залишається найбільш лібералізованим, то саме в ньому спостерігається збільшення приватних інвестицій. Реформи в будівництві доріг пов’язані з юридичним відокремленням регулювання від управління автодорогами. Разом з цим, невирішеною залишається проблема фінансування. Країна отримала певний досвід спільного фінансування будівництва автобану „Одеса-Київ”, коли реалізація великомасштабного проекту стала можливою саме через пошук спільних вигод і спільне фінансування.

Зміст та перебіг реформ в системі охорони здоров’я різних країн пострадянського простору не дає можливості оцінити внесок чиннику децентралізації. Вважається, що прогресивніші країни запровадили медичне страхування за рахунок податку на заробітну плату. Угорський, чеський та польський уряди впровадили далекосяжні механізми медичного страхування, а от більшість інших страхових систем виявилися частковими, щоправда, у Киргизії існувало успішне медичне страхування. Проте, на сьогоднішній день вже відмічаються недоліки прийнятих систем. Так, у Польщі обов’язкове державне медичне страхування становить значний тягар на доходи громадян, однак попит на державні медичні послуги майже відсутній. Більшість

споживачів медичних послуг звертаються до приватних установ, які мають високотехнологічне забезпечення, чого позбавлені державні медичні заклади.

Незначні темпи реформ в галузях інвестиційної інфраструктури характеризуються обмеженою участю приватного сектора, монополією на пропозицію послуг, слабкими регуляторними інституціями і є джерелом для перерозподілу ресурсів та забезпечення цілей соціального страхування замість цілей ефективної роботи та прибутковості. Хоча багато галузей інфраструктури характеризуються надлишковими потужностями (зокрема, залізничний транспорт та електроенергетика), якість наданих послуг залишається незадовільною.

Основними причинами нерозвиненості інвестиційної інфраструктури є такі:

- 1) значний ступінь бюджетного фінансування галузей інфраструктури;
- 2) адміністративний контроль над підприємствами, що переважно знаходяться у державній власності.

Досвід розвинених країн показав, що ефективність функціонування підприємств недержавної форми власності в ринкових економічних системах, як правило, вища, ніж державних. Незважаючи на деякі недоліки, механізм ринкового регулювання інфраструктурних послуг впливає на поширення цих послуг серед незабезпеченого населення, сприяє скороченню управлінського апарату підприємств, підвищенню рівня менеджменту, що позначається на економії значних обсягів ресурсів і зростанні ефективності діяльності, забезпечує кращу якість послуг, не вимагає державного субсидування та збільшує податкові надходження до бюджету.

Позитивні результати на користь ринкового забезпечення заперечуються в інших дослідженнях, що більше деталізують проблему регулювання інвестиційної інфраструктури і припускають, що навіть якщо ринкові сили ведуть до зростаючої концентрації, це не обов'язково свідчить, що втручання приватних агентів в прийняття рішень веде до ефективності. Отже, вища ефективність приватного забезпечення може бути пов'язана з вищим ризиком невдачі ринкового механізму регулювання. І хоча приватна власність за умов конкуренції врешті-решт має призвести до появи більш ефективного власника підприємства інфраструктури, на проміжних етапах від невдалого проекту

будуть страждати споживачі послуг, рівень добробуту яких буде знижуватися. В той же час, з цим може бути пов'язане і відносне зниження темпів зростання ВВП на одну особу.

За даних умов уряд може бути більш активним учасником в забезпеченні інфраструктури через позитивні екстерналії від кожного інфраструктурного проекту, шляхом отримання фіскальних дивідендів від зростаючої економічної активності. Тому доцільним в сучасних трансформаційних економіках вбачається якщо не приватизація підприємств інфраструктури, то розподіл відповідальності за забезпечення інфраструктурних послуг між державою та приватними агентами.

Забезпечення більшості галузей інфраструктури носить переважно територіальний характер, оскільки підприємства та заклади інвестиційної інфраструктури здатні забезпечити потреби обмеженої кількості суб'єктів господарювання, що функціонують на даній території. Виняток можуть становити електроенергетика, транспорт та дороги. Тому ступінь надання самостійності місцевим органам влади відіграє значну роль у забезпеченні інфраструктури.

Training of civil servants

Черкаська В. В.

к. держ. упр., докторант Міжрегіональної академії управління персоналом

ЕКОНОМІЧНА РОЛЬ ДЕРЖАВИ В РЕГУЛЮВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

До адміністративних методів регулювання можна віднести: контроль за дотриманням стандартів на сільськогосподарську продукцію і встановлення квот, митних зборів на імпорт або експорт сільсько господарської продукції та продовольства з метою захисту вітчизняного виробника і продовольчого ринку; відстеження паритету цін на сільськогосподарську і промислову продукцію з метою своєчасного корегування граничних цін; визначення пріоритетних напрямків дотації та інвестицій; переорієнтація органів державного управління АПК відповідно до формуванням якісно нової його структури, адекватної новим умовам господарювання; розвиток функцій місцевого самоврядування [2, С. 111].

Історична еволюція економічної ролі держави свідчить про те, що воно в ринковій економіці виконує функції регулювання. Система державного регулювання формується на основі реалізації певних принципів. Вивчення соціально-економічних моделей ринкової системи господарства дозволило виділити загальні принципи державного регулювання, що забезпечують стійкість функціонування економічної системи в умовах циклічного розвитку ринкової економіки. При формуванні галузевих механізмів державного регулювання необхідно враховувати як загальні (універсальні) принципи державного регулювання, так і специфічні [4, С. 302]. Монографічні дослідження дозволили виділити і доповнити специфічні принципи при формуванні системи державного регулювання розвитку аграрного сектору.

Принципи державного регулювання розвитку аграрного сектору можна розділити на [1, С.89]:

універсальні:

недоторканність особи, захист її прав і свобод;

захист власності і забезпечення доступу до власності;
 соціальна справедливість і забезпечення рівнодоступності до економічних ресурсів;
 збереження контролю над територією;
 інституційне та інфраструктурне облаштування;
 забезпечення продовольчої безпеки;
 диференційовані:
 оптимальне розміщення продуктивних сил;
 спеціальна кредитно-фінансова система;
 єдність інвестиційно-інноваційної політики;
 ціновий паритет;
 розвиток інтеграційних процесів;
 соціально-економічна стійкість;
 подолання асиметрії ринкової інформації.

Природа ринкових відносин не завжди відповідає інтересам суспільства. У міру розвитку ринкової економіки в сільському господарстві виникають економічні та соціальні проблеми, які не можуть бути вирішені автоматично на базі приватної власності, тому що ринковий механізм не націлений на створення умов для ефективного функціонування сільського господарства [3, С. 16]. Саморегулювання не в змозі забезпечити вихід з кризи і зростання виробництва. Існує необхідність значних інвестицій, малорентабельних або нерентабельних із погляду приватного капіталу, але необхідних для продовження процесу відтворення, тому потрібне втручання держави.

Державне регулювання розвитку аграрного сектору в нашій країні є багаторівневою системою: державний, міжрегіональний, регіональний і місцеві рівні регулювання. Виділення регіонального рівня державного регулювання відповідає структурі державного управління і обумовлено певною автономністю завдань, інтересів, ресурсів і можливостей.

У процесі формування децентралізації влади в Україні правове забезпечення розвитку її державності, реальне розмежування прав і повноважень державного центру, суб'єктів регіонального і місцевого самоврядування стають ключовими факторами.

За цим - реальне забезпечення децентралізації влади, перенесення центру реформ в регіони, де вони і здійснюються.

Підвищення статусу та реальної влади регіонів у розвитку власної території, забезпечення стабілізуючих та інтеграційних процесів, удосконалення політичних, економічних, бюджетно-фінансових відносин, відносин власності на всіх рівнях, нарешті, перегляд ролі і місця місцевого самоврядування у державному управлінні - все це характеризує підходи і складні процеси регіональної політики.

Література:

1. Дідьківська Л.І., Головка Л.С. Державне регулювання економіки: Навч. посіб. – К.: Знання-Прес, 2000. – 209 с.
2. Кириленко І.Г. Трансформація соціально-економічних перетворень у сільському господарстві України: проблеми, перспективи. – К.: ННЦ ІАЕ, 2005. – 452 с.
3. Кулик А.М. Державне регулювання економічного розвитку приватних агроформувань в Україні // Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.02.03. – Львів: ЛНУ ім. І.Франка, 2005. – 21с.
4. Макаренко П.М. Моделі аграрної економіки. – К.: ННЦ ІАЕ, 2005. – 682 с.

PRÁVNÍ VĚDA

К.ю.н., професор Лень В.В.

*Державний вищий навчальний заклад «Національний гірничий університет»,
Україна*

магістр права, Кубрак Р.М.

*Перший заступник начальника Дніпровського Центру підвищення кваліфікації
персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України*

ПРИМУСОВЕ ЛІКУВАННЯ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

Відповідно до статистичних даних Державної кримінально-виконавчої служби України (далі- ДКВС України) в період з 2004р. по 2017р засуджені з психічними відхиленнями в межах осудності, обмеженої осудності серед загальної кількості, осіб, засуджених до позбавлення волі на певний строк становили від 7% до 12%. В середньому кожна десята особа, яка тримається в УВП має порушення психіки. За даними судової статистики кожного року (2004-2017рр.), судами призначається покарання у виді позбавлення волі на певний строк від 20,4% до 26,5% від загальної кількості засуджених осіб, тобто кожній четвертій, в окремі роки п'ятій особі [1].

Загальною рисою європейських пенітенціарних систем є курс на зменшення кількості осіб, які утримуються в установах виконання покарань (далі-УВП). Наявність системи окремих органів, як правило, структурних підрозділів (департаментів, управлінь) у складі міністерства юстиції, які здійснюють керівництво ОУВП при збереженні широкої автономної компетентності. У більшості держав Європи, в першу чергу в тих, що мають ОУВП в складі міністерства юстиції, паралельно з УВП не один рік функціонує служба пробації. Для держав пострадянського простору ця інституція є новою та перебуває в стадії становлення, в деяких пенітенціарних системах служба пробації взагалі відсутня.

Відповідно до п.47.1. Європейських пенітенціарних правил нагляд та лікування ув'язнених, які страждають психічними розладами або аномаліями, окрім осіб, які страждають на розумові хвороби або стан розумового здоров'я яких несумісний з тюремним ув'язненням, повинні утримуватися в спеціально

призначених для цього установах, мусять відбуватися в спеціалізованих пенітенціарних установах або відділеннях, які знаходяться під медичним контролем [2].

У Фінляндії в системі 17 установ виконання покарань існує психіатрична лікарня в м. Турку, в якій проходять лікування засуджені, в період загострення порушення психіки. В Австрії існує три установи для тримання засуджених, які мають психічні відхилення в межах осудності (Колмсдорф, Відень-Міттерштайг, Відень-Фаворітен). Психіатрична допомога засудженим надається в спеціалізованих установах та окремих психіатричних лікарнях. У Польщі існують окремі установи, в яких функціонують 22 відділення де відбуваються покарання засуджені, що мають психічні відхилення та недостатній рівень інтелекту (але не психічні захворювання) і потребують спеціалізованого впливу психологів, медиків. В таких установах утримуються також особи засуджені за злочини на сексуальному ґрунті.

Проте є ряд держав, зокрема це Норвегія, Франція, Англія, Грузія, в яких система охорони здоров'я засуджених єдина із загальнодержавною. В структурі ОУВП не існує власних лікувальних закладів. На наш погляд це надає можливість засудженим користуватися ширшим спектром медичних послуг та забезпечує більш ефективне лікування шляхом залучення до цього процесу кваліфікований практикуючий медичний персонал вузької спеціалізації.

Кримінально-виконавча система Норвегії організована таким чином, що в тюрмах працюють ті ж цивільні служби, які надають послуги звичайним громадянам країни, наприклад охорона здоров'я [3,С.12].

У Франції охорона здоров'я здійснюється медичними службами, що не входять до пенітенціарної адміністрації. Створено 26 медико-психологічних служб, до функцій яких входить організація соматичного та психіатричного лікування ув'язнених, профілактика та підготовка лікарського нагляду після звільнення. Усі ув'язнені, які перебувають у французьких в'язницях, мають соціальне страхування, що надає можливість отримувати необхідне лікування в закладах загальної системи охорони здоров'я [4, С. 168].

Заслугове на увагу досвід Нідерландів в організації виконання покарання у виді позбавлення волі відносно засуджених з психічними відхиленнями. В Нідерландах в системі керівництва УВП створено окреме управління TBS– установами. В системі 84 УВП існує унікальна мережа з 13

установ-клінік, призначених для відбування в них покарання засуджених з психічними відхиленнями, в яких станом на кінець 2012р. утримувалося 1850 осіб. При загальній наповнюваності близько 15 тис. засуджених. Голландською мовою їх називають аббревіатурою TBS. Це скорочення від слова Terbeschikkingstelling – дослівно «передача в розпорядження». Цій пенітенціарній проблемі приділяється підвищена увага, про що свідчать найбільші витрати на утримання засудженого на день у TBS в'язницях з психічним нахилом, що становить 500 €, для порівняння на утримання одного засудженого в дорослих в'язницях витрачається 200 €, у в'язницях для неповнолітніх- 400 € [5].

Реабілітація TBS може бути призначена судом як під час звичайного тюремного ув'язнення, так і замість нього, а терапевтичні методи – поведінкова терапія, психомоторна терапія, творча, музична терапія, а в окремих випадках і медикаментозна – не можуть бути засудженому нав'язані, призначені примусово. Примусовим є лише фізичне утримання в реабілітаційній TBS-клініці. Потрапляючи в TBS установи, засуджений не знає скільки часу він там буде, все залежить від успішності терапії. Кожні два роки термін може продовжуватись, але максимальним вважається термін 6 років. У TBS установах для засуджених із психічними відхиленнями засуджені не працюють. [5].

Особливості виконання покарань відносно засуджених з психічними відхиленнями ряду європейських країн мають спільні риси. Установи поділяються відповідно до ступеню ізоляції на рівні безпеки в залежності від категорій засуджених та їх суспільної небезпеки. В УВП працюють на постійній основі психіатри, що передбачено Європейськими в'язничними правилами. Для засуджених з психічними відхиленнями запроваджуються індивідуальні психокорекційні програми, які реалізуються під час відбування кримінальних покарань в УВП та деякі з них після звільнення. До роботи із даною категорією засуджених долучаються волонтери та соціальні служби, які здійснюють соціальний супровід засуджених даної категорії як під час відбування покарання так і під час звільнення, що надає можливість значно зменшити ризик вчинення повторних злочинів. Важлива роль відводиться професійно-технічній освіті засуджених, набуттю ними виробничих навичок, отримання професійної кваліфікації. Система виконання покарань в першу чергу спрямована на ресоціалізаційний вплив на засуджених і тим самим забезпечення охорони

громадян від повторних протиправних посягань. Кара, як відплата за завдану шкоду злочинцем, є вторинним елементом.

Як показує досвід низки Європейських країн, зокрема скандинавських Норвегії, Швеції, Данії раціонально організована співпраця із соціальними службами та службою пробації, залучення до процесу реінтеграції засуджених в суспільство, підтримання їх після звільнення дає непоганий результат зниження рівня злочинності. У вищевказаних державах протягом тривалого часу спостерігається стала динаміка щодо зменшення рівня рецидивної злочинності та кількості засуджених, які відбувають покарання в умовах ізоляції від суспільства порівняно з іншими державами світу.

Досвід на наш погляд, успішних пенітенціарних систем показав дієвість запровадження ефективних методик роботи з ресоціалізації колишніх засуджених, адаптації їх до повноцінного життя за межами установи, необхідним є також створення центрів, які б спеціалізувалися на реабілітації колишніх ув'язнених з порушеннями психіки. Вкрай важливим є спостереження за такими особами та постійний їх супровід після відбування кримінального покарання.

Список використаних джерел

1. Судова статистика [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/169EB9789B839EF9C2257B4B002E5ABD](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/169EB9789B839EF9C2257B4B002E5ABD)– Загол. з екрану.
2. Європейські пенітенціарні правила (Рекомендація № R (2006)2 Комітету Міністрів держав учасниць): прийнято Комітетом Міністрів 11 січня 2006 року на 952 зустрічі Заступників Міністрів[Електронний ресурс].– Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/994_032
3. Й.Укерманн. Реформирование уголовно-исполнительной системы Норвегии // Обеспечения процесса реформирования процесса исполнения наказания в Российской Федерации: сб. материалов Междунар. науч.-практ. конф., Рязань 20-30 октября 2009 г./ под общ.ред. А.А.Реймера.- 2-е изд., доп.- Рязань, Академия ФСИН России, 2010г.-394с.

4. Калашник Н.Г. Пенологія: виконання покрань у світі/Н.Г.Калашник, Н.С.Калашник.- Запоріжжя: КСК-Альянс, 2014.- 260с.
5. Нідерландські в'язниці – це установи з найсучаснішими в Європі засобами охорони та психіатричної реабілітації засуджених// За матеріалами звіту делегації Державної пенітенціарної служби України про закордонне відрядження до Королівства Нідерландів у період з 25 по 30 листопада 2012 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kvs.gov.ua/peniten/control/main/uk/publish/article/660950;jsessionid=E236C691D0A4EC5D102377E0BD32A60A> – Загол. з екрану.

PSYCHOLOGY AND SOCIOLOGY

Есиркепова А.М., Айменов Ж.Т., Есиркепова М.М.

*Южно-Казахстанский государственный университет им.М.Ауезова
Шымкент, Казахстан*

**ФАКТОРЫ ФОРМИРОВАНИЯ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКИХ
НАМЕРЕНИЙ КАЗАХСТАНСКИХ СТУДЕНТОВ**

В данный момент завершилась трансформация в сознании казахстанского общества, когда на первый план были выдвинуты материальные ценности, что усилило интерес к предпринимательской деятельности. Осознание значимости и социально-экономической эффективности сферы предпринимательства привело к усилению тенденций и желаний заниматься этим способом хозяйствования. Однако вследствие отсутствия возможности дать прогноз по наличию предпринимательских способностей, а также готовности к осуществлению предпринимательской деятельности, можно отметить как упущенные возможности в народном хозяйстве, так и напрасную трату психологических, материальных и временных ресурсов. Определение психологической готовности к осуществлению предпринимательской деятельности является особенно актуальным для выпускников вузов, находящихся на стадии завершения учебного процесса и начале трудовой деятельности, когда остро встает проблема выбора жизненного пути, а также способов профессиональной самореализации в условиях современности.

Для того, чтобы выявить тенденции в данном направлении, проведем сравнительный анализ развития предпринимательского сектора и участия в нем молодежи с позиции двух стран – Казахстана и Германии. Результаты ежегодных отчетов по мировому мониторингу уровня предпринимательства (GEM) свидетельствуют о том, что предпринимательская активность в Казахстане находится на одном из самых низких уровней. Для РК характерной является ситуация, когда только около 5% населения планируют основать собственный бизнес в ближайшем будущем. Среди них около половины (2,5%) уже организовали собственный бизнес и способны обеспечить реальный прирост уровня предпринимательства. Необходимо особо отметить ухудшение общих макроэкономических показателей и низкую рентабельность бизнеса, что ведет к оттоку с рынка действующих предпринимателей в РК.

Согласно данным последнего национального отчета о GEM Казахстан обладает довольно низкими показателями общей предпринимательской активности. Однако сравнение индекса предпринимательской активности в таких странах как Казахстан и Германия свидетельствует о том, данный уровень является одинаковым для этих двух государств. При этом в Германии, обладающей инновационно-развитой экономикой, этот показатель колеблется на уровне 4-5%. При этом данный цифры свидетельствуют скорее об отрицательной тенденции, не отражающей реальной экономической картины в РК, характеризующейся снижением темпов валового внутреннего продукта и реального сектора экономики. Для развивающихся стран, к которым относится и Казахстан, более характерным является уровень предпринимательской активности в 10-25%. Данный уровень обусловлен такими факторами как высокая мотивация людей к получению дохода и необходимость обеспечения нормальной жизнедеятельности.

Можно предположить, что именно предпринимательская активность современных студентов, приобретающих знания в данный момент в сфере предпринимательства, в перспективе может быть трансформирована в формирование и развитие успешных предпринимательских компаний.

В среде потенциальных предпринимателей в РК в последний период наибольшую активность проявляли студенты (8-10% от общего уровня). Однако начиная с 2014г. и в последующие годы предпринимательская активность студентов имела тенденцию к снижению до уровня 5-6%. Исходя из данных казахстанского отчета GEM, проведенные исследования не дают ясной картины по вопросу влияния уровня образования на предпринимательскую инициативность. Возможно предположить тот факт, что более высокий уровень образования предоставляет большей положительных перспектив для осуществления предпринимательской деятельности. В среде предпринимателей преобладающими являются респонденты, имеющие незаконченное высшие или высшее образование. Их доля составляет более 80% предпринимателей.

Ученые Германии изучают проблему активизации студенческого предпринимательства гораздо дольше, чем в Казахстане. Исследования проводят независимые европейские организации, собирая информацию обо всей ЕС. Наиболее известным изданием, осуществляющим анализ всемирных исследовательских проектов о природе предпринимательства, является «GUESSES». Целью данного проекта является осознание предпринимательских намерений и активности студентов на основе сравнительных опросов по территориальному

принципу. Результаты этого исследования свидетельствуют о том, что и в Германии, и в Казахстане, наибольший процент предпринимателей составляют мужчины, в соотношении мужчин и женщин - 2:1. Немецкие предприниматели, в большинстве случаев, это люди, имеющие профессиональное образование или специальные курсы обучения, в возрасте в пределах от 25 до 36 лет.

Мотивы немецких предпринимателей были ранжированы исследовательской фирмой ETH Zurich и показали следующее: на первом месте стимулом для открытия своего дела является потребность в обретении независимости, на втором месте - потребность в самореализации и воплощении своих собственных идей. Интересным является тот факт, что данные мотиваторы являются неизменными для различных сфер бизнеса.

Основной целью в процессе изучения предпринимательских намерений студентов, а также их готовности начать свое дело, является осознание того, о чем думают студенты, чего они ожидают в перспективе, как они строят планы по развитию своей карьеры: работать ли в большой компании, либо попытаться организовать свое дело, получив независимость и самостоятельность в формировании своего дохода. В итоге это призвано провести корректирующие действия в учебных программах университетов, а также предоставить рекомендации преподавателям для того, чтобы учитывались запросы студентов, проводилось теоретическое и практическое обучение с учетом этих данных.

На уровне Казахстана было проведено анкетирование студентов, которое показало, что полученные результаты соответствуют общим результатам исследования GUESSS. Согласно этим исследованиям индекс предпринимательской активности немецких студентов значительно ниже, чем у казахстанских студентов. Исходя из данных исследования, проведенного GUESSS для РК, характерным является индекс предпринимательской силы на уровне 11,13. Данный индекс предпринимательской силы свидетельствует об уровне предпринимательских намерений студентов в различных странах. В этом списке Казахстан находится значительно выше такой страны, как Германия, для которой данный индекс составляет 10,47. Однако необходимо отметить и тот факт, что индексы предпринимательской активности казахстанских и немецких студентов ниже значения среднемирового индекса, составляющего 12,39.

Также необходимо отметить, что в целом, очерчивая предпринимательские намерения и отношение среди казахстанских студентов, эти намерения превосходят намерения и отношения немецких студентов. Одновременно Республика Казахстан

ощущает острую необходимость в увеличении уровня показателей, свидетельствующих о намерениях студентов в предпринимательском секторе для того, чтобы в перспективе иметь потенциал на перевод в статус страны с инновационно-развитой экономикой.

Для обеспечения предпринимательских намерений студентов необходимо развивать систему обучения предпринимательству. Особо необходимо обратить внимание на формирование системы поддержки потенциальных и функционирующих предпринимателей, а также системы обучения предпринимательству в Казахстане. Существует острая необходимость в развитии сектора предпринимательского обучения в современном Казахстане с целью поднятия его на новый уровень, что призвано предоставить возможность студентам улучшить свои знания и практические навыки в областях, в которых они недостаточно хороши [1].

В целом же не более 25% граждан оценивают свои познания и практические навыки как достаточные для формирования собственного бизнес. В данном случае подразумевается не обладание определенным уровнем теоретических знаний, а самостоятельное восприятие человеком уровня своей подготовки и компетентности для целей развития бизнеса. К значимым барьерам можно отнести недостаточный уровень образования в сфере предпринимательства, особенно его теоретическую направленность и давно устаревшие методы обучения, оторванные от практики.

Обучение основам предпринимательства является относительно новым для нашей страны аспектом, в связи с чем отсутствуют соответственно разработанные стандарты, а также опыт внедрения соответствующих методик обучения [2]. С целью эффективного обучения предпринимательству вузы должны задействовать следующие методы обучения:

- командные проекты по коммерциализации инновационных идей, включающих дизайн-мышление;
- практические бизнес-кейсы и визиты на работающие предприятия;
- разработка реальных бизнес-планов с презентацией их внешним независимым экспертам;
- бизнес-симуляции на основе компьютерных программ;
- формирование и развитие лидерских качеств;
- организация мастер-классов с приглашенными предпринимателями и ведущими учеными в сфере мирового предпринимательства;

- аудит предпринимательства региона с организацией собеседований с собственниками бизнеса.

Развитие норм предпринимательства в РК основано на влиянии того факта, что человек знает кого-нибудь, кто успешно начал свое собственное дело. Около 65% предпринимателей отмечают тот факт, что знакомы с человеком, открывшем в последние два года свое успешное дело. Исходя из данных других исследований человек в два раза чаще готов начать карьеру предпринимателя в том случае, если у него есть знакомый предприниматель. С данными фактами связана необходимость применения в обучении таких методов, как интервьюирование предпринимателей и прочих техник, предусматривающих осуществление взаимодействия с действующими бизнесменами.

Стоит отдельно отметить, что в данный момент особенно важным является развитие позитивного отношения к сфере предпринимательства в казахстанском обществе, что в дальнейшем приведет к улучшению инвестиционного климата, развитию финансовых и коммерческих инфраструктур, увеличению рабочих мест и снятию социальной напряженности. Мировой финансово-экономический кризис оказал значительное влияние изменившихся условий окружающей среды для предпринимателей. Большинство предпринимателей считают, что после кризиса организовать фирму стало еще труднее. В данных обстоятельствах объективно существует страх открытия собственного дела среди людей среднего и старшего возраста. В связи с этим основной задачей должно стать развитие предпринимательства в среде выпускников вузов, обладающих такими ценными качествами как способность к инновациям и свежие силы для внедрения их, а также желание и возможность долго и упорно работать над созданием своего бизнеса.

Литература:

1. Щеголев В.В., Николаев Н.А. Изучение и поддержка предпринимательских намерений студентов // Современные проблемы науки и образования. – 2014. – № 6.
2. Гамезо М.В., Герасимова В.С., Горелова Г.Г. Орлова Л.М. Возрастная психология: личность от молодости до старости. М., 1999. - 272 с.

PEDAGOGICAL SCIENCES

Distance education

Chyzykova I.V., Bilins'ka L.I., Bozhok O.I.

Prydniprovsk State Academy of Civil Engineering and Architecture, Ukraine

MOBILE APPS AND PLATFORMS IN LANGUAGE LEARNING

We live in a multilingual world that is becoming increasingly globalized and it is therefore very important to know more than one language. There are three main reasons for this: an additional language can help you progress in your career, you gain an awareness of other cultures, and it helps increase our understanding and knowledge of our own language. Rapid developments in teaching are conditioned by social and technological changes. Keeping up to date with these developments within education will pay dividends with improved teaching skills. All modern teachers need to be competent in many areas of modern life and technology. [1, 95]

Learning languages is great. But if you decide to learn a new language the next question is how? Nowadays there are a lot of different ways to learn a language: online or tutored language courses, going abroad, reading books and doing reading, listening and speaking tasks on your own or perhaps what might be considered the most modern way: using an app on your mobile phone which makes language learning easy and accessible to everyone. The most attractive argument for a lot of people is that you can learn whenever, wherever and whatever you want. It is your own decision. Here are some advantages and disadvantages which may help you with your decision:

Pros

The most convincing argument might be the independence. You are free to learn at any time you want or wherever you want. Most of the Mobile Apps providers often work with visualization which can be very helpful for remembering vocabulary or important sentences. Some of the Mobile Apps providers also have speaking tasks. It is accessible for everyone who has a mobile phone, tablet or computer – you don't have to find a language school. Also the price for the Mobile Apps is much lower than for real language courses online or in a language school. What's cool about the apps? They are fun and make language learning into a game. Push notifications prod you into

activity if you leave the apps alone for too long. This really helps you to practice daily, which is important when learning a language. Leaderboards encourage you to compete with your friends. [4]

Cons

The lack of control can be a problem for those of you who don't have much self-discipline. Learning a language only once a week isn't very efficient. Mobile Apps are very impersonal compared to face-to-face courses online or in language schools. You only "communicate" with a computer but can't have a real conversation with them. Mobile Apps do need a working internet connection. If your mobile service or Wifi doesn't work you won't be able to do your tasks. [2]

There are a lot of great places where you can purchase educational software today. One such place is Sebran's ABC. This site has freeware that teaches numbers, letters and basic math and reading skills. Once you are ready to move beyond this level, you can try incorporating math, geography, and English and Spanish quizzes from Quiz Tree. You can find this type of educational software from Bagatrix. [3]

Language learning applications assist users with vocabulary, context and grammar through online lessons, educational games, quizzes and progress tracking tools. AppAppeal ranks all language learning apps based on worldwide popularity.

Myngle offers students and teachers in different locations an online language instruction platform.

Busuu is an online community for studying languages and improving language and writing skills.

Papora is a language learning tool that gives users many ways to master a foreign language.

Babbel is a language learning platform. It exchanges with native speakers or learning partners.

LingQ is a language learning service, where you get help from a personal tutor, study online and meet people from around the world.

Livemocha is a language learning site, where you take online lessons, practice with native speakers and learn to speak a foreign language.

Mango Languages is an easy, fast and effective way to learn languages online.

EnglishCentral turns popular web videos into language learning experiences.

Verbling presents internet users with a quick way to connect with a real person who speaks a language they want to learn.

Duolingo is a free online language learning tool that is quickly expanding. Users can choose from a list of languages.

Voxy provides language lessons that use content of your choosing (e.g. that is a story about your favorite team, etc.).

MyHappyPlanet.com is an online community for people who are interested in learning languages. [5]

Learning a new language via a Mobile App can be very helpful to practice to “help things sink in” but if you are a total beginner you may be more successful taking a language course or going abroad. However, it might be useful in combination with language courses online or at a language school or if you just want to refresh things, e.g. before going on a journey or if you have a lack of vocabulary in a certain topic. [2]

Literature:

1. Pererva K.M. Modern English teaching skills// Актуальні проблеми навчання іноземних студентів. Матеріали міжвузівської науково-практичної конференції. –Дніпропетровськ, 2016. –с.95-96
2. <https://www.specialistlanguagecourses.com/advantages-disadvantages-learning-new-language-via-mobile-app/>
3. <http://www.brighthubeducation.com/teaching-methods-tips/102583-advantages-and-disadvantages-of-educational-software-in-the-classroom/>
4. <https://blog.esl-languages.com/blog/learn-languages/language-learning-apps-immersion-fluency/>
5. <http://www.appappeal.com/apps/language-learning>

Strategic directions of reforming the education system

Степанюк И.В.

учитель физики КГУ СОШ №32

РАБОТА В ЛИЦЕЙСКИХ КЛАССАХ НА УРОКАХ ФИЗИКИ

Школа считает, что почти любой человек может довольно успешно продвинуться почти в любой области, и физика не исключение. Ведь кроме одаренности есть и другие составляющие успеха – способность долго работать над проблемой, равнодушное отношение к делу – это и есть цель лицейского образования в нашей школе.

Основные цели и задачи лицейских классов соответствуют целям и задачам, определяющим деятельность лицеев:

- лицейские классы предоставляют наиболее способным и подготовленным учащимся оптимальные условия для получения среднего (полного) общего образования,

- дают повышенную подготовку по профильным дисциплинам,

- осуществляют раннюю профилизацию,

- создают условия для развития творческих способностей учащихся,

- обеспечивают непрерывность среднего (полного) общего и высшего образования.

Лицей несет ответственность перед учащимися, родителями (законными представителями), органами управления за реализацию конституционных прав личности на образование, соответствие выбранных форм обучения возрастным психолого-педагогическим особенностям детей, качественное обучение, воспитание, отвечающее требованиям, предъявляемым к лицейскому образованию.

Насколько отличается преподавание физики в лицее от обычного школьного уровня?

Занятия по физике проходят в классе, но ещё в лаборатории школы. Это лаборатории молекулярной физики, электродинамики, а также оптики и

квантовой физики. Физика — наука экспериментальная, и дать качественные знания, показывая всё на пальцах, здесь не получится. Также мы имеем большую видеотеку и проводим регулярные лабораторные видеопрактикумы. И ещё один дополнительный час в неделю мы выделяем для решения задач, чтобы подкреплять теорию практикой. Так мы даём лицеистам нормальную базу для поступления на любую техническую специальность.

Учащиеся лицейского класса всегда находится в состоянии поиска нового, что позволяет шире использовать их творческий потенциал.

Моя программа работы в этих классах предполагает:

Создать систему обучения, обеспечивающую развитие каждого ученика в соответствии с его склонностями, интересами, возможностями на основе внедрения в учебно-воспитательный процесс современных педагогических технологий;

Начать эксперимент по организации мониторинга обученности учащихся.

Повысить эффективность работы с мотивированными и одаренными детьми.

Следующее условие работы лицея – это качество обучения в лицейских классах:

Лицейские классы работают по индивидуальным учебным планам и программам, включающим обязательный базовый компонент образования, предусматривающий углубленное изучение профильных дисциплин и специальных предметов. Учебные планы ориентированы на подготовку учащихся к поступлению в ВУЗы определенной направленности. Учебно-воспитательный процесс предусматривает различные формы обучения и воспитания, направленные на развитие личности, творческих способностей и самостоятельной работы. Учащимся будет предоставляться право заниматься по индивидуальным учебным планам и программам. Лицейские классы имеют более высокий процент качества обученности учащихся.

Качество знаний не всегда определяется объемом выученного материала, скорее это умение пользоваться приобретенными знаниями в новой нестандартной ситуации. Поэтому в лицее проводится мониторинг успешности учащихся во внеурочной деятельности, куда входят результаты участия в

предметных олимпиадах, интеллектуальных марафонах, исследовательской деятельности и т.д. В этих олимпиадах ежегодно участвуют до 80 % учащихся лицейского класса.

Одним из средств повышения профессионального мастерства педагогов, является расширение информационного пространства педагога. Большое внимание на своих уроках уделяю внедрению в учебный процесс информационных технологий. Информационно-коммуникативные технологии применяли на разных этапах урока: при объяснении нового материала, закреплении изученного, при проверке домашнего задания, при проведении контрольных, самостоятельных работ. В своей работе использую:

- ученические программы (наставнические);
- программы-тренажеры;
- контрольные программы;
- демонстрационные;
- имитационные и моделирующие программы;
- информационно-справочные программы;
- мультимедиа-учебники;
- презентации, созданные самими учителями и учащимися.

А также использую свои цифровые образовательные ресурсы, создают презентации по темам уроков, а это процесс творческий, требующий не только чисто технических умений, навыков, но и нетрадиционного подхода к проведению занятий, глубокого переосмысления материала.

Важнейшим критерием оценки эффективности работы в лицейских классах- является диагностика всех направлений его работы. Для этого отслеживаются:

- направления, способствующие развитию инновационного потенциала (работа с одаренными детьми,
- использование технологий,
- научно-исследовательская деятельность учащихся,
- внедрение компьютерных технологий в отслеживание образовательного мониторинга
- включение учеников в исследовательскую работу.

На сегодняшний день я составила электронные базы данных учеников, созданы электронные журналы классов, ведется мониторинг учащихся. Таким образом, анализ состояния работы в лицейских классах и управление его развитием позволяют сделать следующие выводы о том, чего мы достигли в результате работы:

Изменились структура и направления работы на уроках.

Изменилось содержание методической работы. Кроме традиционных появились новые направления: использование технологий, овладение новых УМК и т.д.

Имеется научно-исследовательская деятельность учащихся.

Имеется сопровождение научно-методической работы

Отрабатывается система диагностики и мониторинга.

Развитие творческого потенциала учащихся

Еще одно условие успешной работы лицея – это исследовательская и проектная деятельность. Необходимо отметить, что количество научных работ учащихся представленных на научно-практических конференциях и конкурсах различного уровня по сравнению с прошлым годом увеличилось.

Чем же лицеист отличается от обычного школьника?

— Во-первых, дисциплинированностью. Сама и система обучения делает детей более дисциплинированными.

Во-вторых, уровнем общения. Находясь в среде себе подобных, ученики быстрее встраиваются в режим обучения.

В-третьих, лицей меняет отношение к учёбе. В лицейских классах дети равны по знаниям, здесь нет возможности отсидеться и отмолчаться, как делают многие школьники на уроках. Индивидуализация обучения помогает ребятам собраться и начать учиться лучше и ответственнее, чем до этого

Литература:

1. old.sch171.ru/index.php?link=...копия
2. chita.ru/articles/84681
3. licey2-angarsk.ru/education/...
4. [sch2104c.mskobr.ru/obrazovanie/.](http://sch2104c.mskobr.ru/obrazovanie/)

к.т.н. Никулин А.В., к. ф.-м.н. Наконечная Т.В.,
Днепропетровский государственный технический университет, Украина
Днепропетровский национальный университет им. О. Гончара, Украина

КОМПЕТЕНТНОСТНЫЙ ПОДХОД И ЭДУКОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

Введение. Вполне естественно, что основой непрерывной модернизации системы образования Украины выступает сохранение его высокого качества, способного удовлетворить потребности не только государства, общества и экономики страны в условиях конкурентных отношений, но и потребности личности в саморазвитии, овладении достижениями науки, техники, человеческой культуры и образа жизни. При интеграции украинской системы образования в мировое образовательное пространство актуальны задачи освоения и использования участниками образовательных процессов основных компетенций (коммуникативных, информационных, образовательных, профессиональных, социальных).

Анализ тенденций развития современного человечества по данным ООН и ЮНЕСКО был использован при подготовке итогового документа "Образование для инновационных обществ в XXI веке", согласованного на саммите "Группы восьми" в Санкт-Петербурге. Из него следует, что именно образование продолжает оставаться основой прогресса. Ситуация в мире постоянно генерирует новые вызовы, на которые нужно активно и адекватно реагировать. Устойчивое развитие общества во многом зависит от возможностей образования реализовать ценностную парадигму, суть которой в гармоничном сосуществовании человека, общества, природы, техники. Перед обществом, в целом, и перед системами образования, в частности, стоит задача формирования у современной молодежи и других слоев населения таких необходимых в жизни качеств:

- стремление к обучению и переподготовке в течение всей жизни;
- постоянный поиск лучших путей разрешения жизненных проблем;

- готовность своей учебной, а затем профессиональной деятельностью, результатами труда заложить фундамент собственного социального успеха и сделать позитивный вклад в общественную жизнь, государственные дела [1].

Постановка проблемы. С началом нового столетия можно связать изменение роли образования в современной цивилизации. Оно должно стать одной из основ в создании гуманного мирового порядка со справедливым распределением экономических благ и благосклонной к человеку политической властью. Европейский опыт убедительно свидетельствует: чем выше уровень и качество образования населения, тем лучше живут люди, более совершенными являются демократические институты [2].

Целью Национальной стратегии развития образования в Украине на ближайшие годы объявлены:

- повышение доступности качественного, конкурентоспособного образования для граждан Украины в соответствии с требованиями инновационного устойчивого развития общества, экономики, каждого гражданина;

- обеспечение личностного развития человека в соответствии с его индивидуальными задатками, способностями, потребностями на основе обучения на протяжении жизни.

К ключевым направлениям государственной образовательной политики относятся:

- реформирование системы образования на основе философии «человекоцентризма» как стратегии национального образования;

- обновление законодательно-нормативной базы системы образования, адекватной требованиям времени;

- модернизация структуры, содержания и организации образования на основе компетентностного подхода, переориентации содержания образования на цели устойчивого развития;

- создание и обеспечение возможностей для реализации различных образовательных моделей, учебных заведений разных типов и форм собственности,

- различных форм и средств получения образования;

- построение эффективной системы национального воспитания, развития и социализации детей и молодежи;
- обеспечение доступности и непрерывности образования в течение жизни;
- экологизация образования, формирование берегающей здоровье среды, валеологической культуры участников учебно-воспитательного процесса;
- развитие научной и инновационной деятельности в образовании, по повышению качества образования на инновационной основе;
- информатизация образования, совершенствование библиотечного и информационно-ресурсного обеспечения образования и науки;
- обеспечение национального мониторинга системы образования;
- повышение социального статуса педагогов;
- создание современной материально-технической базы системы образования.

Полученные результаты. Методы решения сформулированных проблем образования связаны с широко распространяющимся в современных процессах обучения *компетентностным подходом* [3,4].

Такой подход основан на концепции компетенций, как основе формирования у обучающихся способностей решать важные практические задачи и воспитания личности в целом. Предполагается, что «*компетентность*» — это самостоятельно реализуемая способность к практической деятельности, к решению жизненных проблем, основанная на приобретенном обучающимся учебном и жизненном опыте, его ценностях и склонностях. Компетентностный подход позволяет, в частности, по-новому формулировать цели и содержание образования. Так, например, А.В. Баранников определяет содержание «ключевых компетенций» следующим образом [3]:

- учебные компетенции: самоорганизовывать процесс учения и выбирать собственную траекторию образования; решать учебные и самообразовательные проблемы; извлекать выгоду (пользу) из образовательного опыта и т.д.;
- исследовательские компетенции: находить и обрабатывать общую и специализированную информацию; использовать различные источники данных, работать с документами и т.д.;

- коммуникативные компетенции: выслушивать мнения и принимать во внимание взгляды других людей; дискутировать и защищать свою точку зрения; понимать, говорить, читать и писать на нескольких языках; выступать публично; доступно (например, письменно) и сжато выражать свои мысли;
- другие общие компетенции.

Далее при определении профессиональных компетенций следует выделять способности:

- анализа трудового и технологического процессов;
- накопления профессионально значимой информации;
- прогнозирования развития технологических, производственных, кадровых и других событий;
- принятия решений и ответственности при их реализации и так далее.

Еще одно направление реализации компетентностного подхода — это обучение так называемым *базисным квалификациям*. Между общим и профессиональным образованием начинает вырастать все более мощный слой образовательных компонентов, которые нельзя по отдельности отнести ни к общему образованию, ни к собственно профессиональному. Эти компоненты необходимы сегодня в большинстве видов трудовой деятельности. Они получили условное название «базисных квалификаций». Это владение «сквозными» умениями: работы на компьютерах (персональных), пользования базами и банками данных, это знание и понимание экологии, экономики и бизнеса, знания патентно-лицензионной сферы, умения приобретения и защиты интеллектуальной собственности, знание нормативных условий функционирования предприятий различных форм собственности, умения презентации технологий и продукции, освоение терминологии иностранных языков, в том числе и профессиональной. Кроме того, сюда следует добавить санитарно-медицинские знания, знания принципов существования в условиях конкуренции и возможной безработицы, психологическая готовность к смене профессии и сферы деятельности и т.д.

К общему образованию обучение этим базисным квалификациям не всегда

относится, поскольку сформировать, например, умения пользования базами и банками данных, трансферта технологий можно только в процессе

какой-либо конкретной профессиональной (учебно-профессиональной) деятельности. В то же время базисные квалификации — это «сквозные» знания и умения, необходимые для работы повсюду и по любой профессии.

Применительно к тематике статьи выше рассматривались лишь фрагменты из полных наборов «компетенций», однако очевидно, что компетентностный подход весьма перспективен. Его использование придает содержанию образования деятельностную, практически-ориентированную направленность. Естественно, необходимо предостеречь от абсолютизации такого подхода — он, очевидно, может продуктивно охватить лишь субъективный аспект содержания образования, но не все содержание в целом.

Анализ проблематики модернизации образования приводит к тому, что концептуальная проблема — проблема полноты отражения содержания культуры и других человеческих достижений в содержании образования требует поиска новых подходов и дальнейших научных исследований, связанных с ней проблем и задач [4].

Технологическая проблема относится, в основном, к содержанию образования и заключается в необходимости установлением связи между общими декларируемыми целями образования такими, как «разностороннее развитие личности», и наполнением конкретным содержанием каждого учебного курса, дисциплины. То есть прежде, чем распределять часы учебного плана по учебным дисциплинам, прежде чем разрабатывать сам учебный план необходимо составить полный перечень конкретных целей. Что конкретно должен знать выпускник выбранной области знаний и специальности, что он должен уметь, какой опыт творческой деятельности и в чем он должен приобрести, какие качества личности у него должны быть сформированы — то есть, условно говоря, необходимо составить «модель развития личности выпускника». Принимая во внимание динамичный характер развития человечества, приходится выходить за рамки традиционной педагогики и обращаться, например, к эдукологии. Только после этого следует переходить к решению вопросов о том, какими учебными курсами могут быть достигнуты те или иные конкретные цели и сколько для этого понадобится учебного времени.

Психолого-педагогическая проблема заключается в том, что для реализации культурологического подхода попытки выразить конкретные цели обучения, а вслед за этим и содержание обучения на языке развития личности,

освоения достижений человеческой культуры наталкиваются на определенные трудности.

Во-первых, до сих пор более или менее четко цели и содержание обучения программируются в понятиях «знать» и «уметь». Ориентация образования на формирование «человека культуры» обуславливает необходимость принципиально иного подхода к формированию целей и содержания образования. А именно, раскрывать их не в понятиях «знание» и «умение», а в понятиях культуры: «интеллектуальная культура», «нравственная культура», «эстетическая культура», «математическая культура», «информационная культура», «гуманитарная культура», «техническая культура», «профессиональная культура» и т.д. При таком подходе цели и содержание образования теряют технократический, отчужденный по отношению к человеческой сущности характер и переводятся в личностный план.

Из указанного следует, что, с одной стороны, при таком подходе «знания» и «умения» переходят из ранга стратегических понятий в ранг тактических. С другой стороны, прежнее разграничение на содержательную сторону образования (выраженное в понятиях «знать» и «уметь») и процессуальную сторону учебного процесса по «реализации содержания» (формы, методы, средства обучения и т.д.) теряет смысл: в структуру содержания попадает и учебная деятельность — последняя также становится содержательной основой образования как то, чем должен овладеть обучающийся.

Во-вторых, то, что было раньше принято считать содержанием образования – учебный план и программу – эти документы вместе с учебником или пособием составляют лишь проект содержания обучения. Этот проект в процессе его реализации неизбежно трансформируется под влиянием конкретных (региональных, производственных и др.) условий и опосредуется личностью педагога. Ведь одно и то же по программе занятие у разных преподавателей будет заметно различаться по форме и содержанию. Каждый из педагогов внесет в него свою личностную окраску. Таким образом, существенным становится не только чему учить, но и как учить, чем учить и кто учит, организация и ограничения процесса обучения.

Далее возникает вопрос о субъектах обучения. В традиционной дидактике принимается, что для обучения человека необходимо правильно выбирать цели, содержание, методы, организационные формы обучения и т.д. Но традиционная

дидактика опускает главное: а будет ли востребовано это человеком, тем конкретным студентом, с которым мы непосредственно работаем. В связи с этим весь арсенал тщательно выстраиваемых педагогом дидактических средств часто работает недостаточно полно, поскольку ни высокой мотивации учения, ни глубинного понимания того, что и как необходимо изменить в самом себе, обучаемый должным образом не осознает, а потому эффективность всех этих дидактических усилий часто оказывается низкой.

Даже в обучении «готовым» знаниям субъект должен обладать правом на собственное видение учебного материала, на его интерпретацию в свете личного, авторского прочтения, а также иметь возможности представления своей позиции другим людям — преподавателю, коллегам, родственникам или соседям, вообще окружающим. Обучающийся должен иметь предусмотренные содержанием обучения возможности поделиться своими открытиями, родившимися мыслями, чувствами, представляя результаты своей работы с материалом для оценки окружающими — так же, как это делают ученые, писатели, артисты или спортсмены. Любая учебно-научная конференция, экзамены и зачеты, спортивное соревнование и массовое мероприятие — это представление личных достижений участников, плоды конкуренции и кооперации в деятельности.

Правом обучающегося должно быть личное, авторское прочтение содержания учебного материала и внешняя трансляция этого прочтения как цель работы с содержанием. Написать реферат или исследовательскую работу по такой теме и по такому плану, которые сформулировал сам, объяснить порядок действий с точки зрения продуманной самим логики и методики — вот что должно стать основой образовательного процесса. Не фиксированное заучивание, а работа с учебным материалом, его творческое освоение на основе определенного плана — вот путь ко внутренне мотивированному, увлекающему учению, путь к тому, чтобы обучающийся мог и хотел вникать в содержание образования.

Применение в исследованиях современной методологии предполагает использование системного подхода [5]. Далее естественными, по нашему мнению, являются агрегирование в рамках эдукологии и декомпозиция указанных целей в задачи, которые требуют инновационных решений [6,7]. Реализацию можно начинать с фундаментальных составляющих высшего образования и профессиональной подготовки.

Рассматривается образовательная среда, в которой находится выбранная образовательная система (рис. 1).

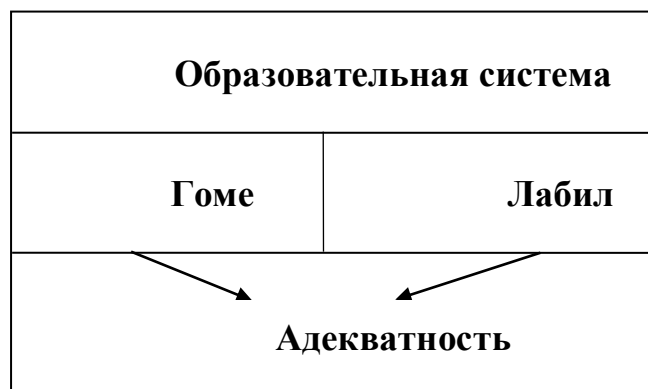

Рис.1 Тенденции развития образовательной системы

В ней необходимо произвести инновационные преобразования, адаптирующие систему к деятельности в изменившихся условиях. Правильно организованная система имеет подсистемы, обеспечивающие ее стремление к гомеостатическому состоянию с сохранением некоторой лабильности, чтобы система не потеряла возможностей к изменчивости. В рамках мягкого системного подхода динамическая устойчивость образовательной системы основывается на использовании обратных связей. Это контроль качества обучения, например, с помощью тестовых технологий.

Выводы. Совершенствование образовательного процесса должно обеспечить преемственность в формировании у будущих специалистов способностей и компетенций выполнения следующих функций: исследовательской, проектно-конструкторской, организационной, управленческой, технологической, контрольной, прогностической, технической. Гармоничное владение ими с практическим применением дает специалистам конкурентные преимущества в профессиональной деятельности и на рынке труда.

Для начала требуется серьезная научная проработка проблемы реализации сформулированных конкретных целей образования в изменившихся социально-экономических условиях с учетом мягкого системного подхода в рамках эдукологии.

Литература

1. Ніколаєнко С.М. Освіта в інноваційному поступі суспільства. – К.: Знання, 2006. – 207 с.
2. Вища освіта в Україні: Навч. посіб./ В.Г. Кремень, С.М. Ніколаєнко, М.Ф.
3. Степко та ін.; За ред. В.Г. Кременя, С.М. Ніколаєнка. – К.: Знання, 2005. – 327 с.
4. Баранников А. В. Содержание общего образования: Компетентностный подход. – М.; ГУ ВШЭ, 2002. – 51с.
5. Краевский В.В. Основы обучения: Дидактика и методика: Учеб. пособ. / В.В. Краевский, А.В. Хуторской. – М.: Издательский центр «Академия», 2007. – 352 с.
6. Згуровский М.З. Системный анализ. Проблемы. Методология. Приложения. Монография / М.З. Згуровский, Н.Д. Панкратова. – 2-е изд., перераб. и доп. – К.: Наукова думка, 2011. – 727 с.
7. Лившиц В.И. Эдукология инженерного образования: основные постулаты системотехники/В.И. Лившиц //Инженерное образование, 2011,№7. – С. 84 – 89.
8. Никулин А.В. Эдукология высшей математики: фактор многоязычия и
9. ИКТ: монография/А.В. Никулин, Т.В. Наконечная, Ю.А. Шепель. – Д.: Белая Е.А., 2011. – 147 с.

Modern methods of teaching

Щербаченко В.К.

*Національний технічний Університет України
«Київський політехнічний інститут ім. І. Сікорського»*

НАВЧАЛЬНА МОТИВАЦІЯ СТУДЕНТІВ-ПОЧАТКІВЦІВ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

У сучасній психолого-педагогічній літературі приділяється багато уваги щодо розробки нових напрямків у сфері формування позитивних мотивацій студента-початківця вищого навчального закладу. Адже мотивація характеризується, як сукупність чинників, що яскраво виявляють змістовність особистості, її обраний життєвий шлях, направлення, мета та цілі.

Мотиви у навчальній діяльності класифікують: за спрямованістю; за модальністю; за локалізацією поведінки; за процесуально-результативною орієнтацією та іншими специфічними аспектами, які в свою чергу можуть бути притаманні відповідному вищому навчальному закладу. У поєднанні багатьох мотивацій, залежить ефективність навчальної діяльності студента, особливо студента-початківця, який тільки розпочав свій шлях у світі, де здобувають вищу освіту [1].

Одними із найбільш застосованих засобів визначення рівня сформованості мотивації є бесіди викладача зі студентом, опитування та анкетування. Вони дозволяють бачити яке місце у навчальній групі посідають учні, що мають зацікавлене ставлення до обраного виду спорту і до навчання взагалі, який процент нестійкого або ситуативного ставлення до занять та процент оптимального – підвищено-пізнавального інтересу. Також, тим часом, викладач виявляє і студентів, які мають незадовільний стан навчальної мотивації. Це може бути пов'язано з багатьма факторами - з втратою інтересу до занять з фізичного виховання, з втомою, з негативними відносинами у середині групи та безліч інших поважних або надуманих причин, які не дозволяють отримати задоволення від навчання.

Робоча програма та система навчання, у дисципліні фізичне виховання, орієнтує студента на позитивне відношення і ставлення, у сьогоденні та майбутньому, до занять з фізичної культури, ведення здорового способу життя та активного відпочинку, розвитку особистих якостей не тільки фізичного стану організму, а також якостей спілкування, відповідальності, усвідомлення значущості набутих знань тощо. Враховуючи специфіку вищого навчального закладу, викладачу необхідно постійно корегувати, доповнювати та впорядковувати систему мотивів, що дозволить відноситися до занять з радістю, завзяттям та нескінченим інтересом. Тому оптимальну мотиваційну основу навчальної діяльності для студента-початківця, викладач визначає із сукупності таких компонентів як:

- пізнавальних це прагнення оволодіти різними видами рухів, пересувань, технічних ударів, розширити кругозір уявлення вибраного виду спорту;
- комунікативна мотивація це прагнення до партнерського спілкування, продуктивної міжособистісної взаємодії під час проведення занять або змагань;
- процесуальних мотивів – прагнення здобувати перемогу, бути успішним, досконалим, заслуговувати схвалення з боку рідних та оточуючих людей;
- самовдосконалення – це усвідомлення власних позитивних надбань та свідоме прагнення постійно підтримувати і підвищувати рівень своїх досягнень[2].

У навчальному процесі з фізичного виховання поєднуються різні форми проведення занять від групової до індивідуальної, але перевага надається саме груповій формі і вона може бути розподілена за наступними напрямками:

- за рівнем навчальних можливостей студентів наприклад це показники складання попередніх підготовчих тест-нормативів, з визначенням розвинення фізичних якостей студента, його функціональний стан серцево-судинної та дихальної системи;
- за особливостями розподілу навчального матеріалу це можуть бути однакові завдання для всієї групи, диференційовані для більш сильніших і спроможних студентів та інші.

У ході спільної діяльності спрацьовують специфічні важеля регуляції пізнавальних процесів, розширюються обсяги індивідуальних можливостей кожного студента окремо та групи в цілому, що надає ще більшої

зацікавленості до обраного виду спорту[3]. Психологічні умови групової діяльності значно впливають у розвиток міжособистісного сприйняття людей, яке виявляється у ідентифікації особистості, прояви симпатій та позитивного настрою до соціуму. Забезпечення стійкого емоційного мікроклімату, комфортних умов у поєднанні з оптимальним навчальним матеріалом, підвищують показники самоствердження, самовдосконалення, відповідальності та стимулюванні пізнавальної активності студентів у процесі колективного вирішення поставлених завдань.

Література

1. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы /Е.П.Ильин – СПб: Питер, 2002 – 212 – 214 с.
2. Овчаренко Т.Г. Система самостійної роботи студентів у курсі «Теорія та методика фізичного виховання» навч.посібник Т.Г.Овчаренко – Луцьк: «Вежа»,2002 – 43 с
3. Барчукова Г.В. Теория и методика настольного тенниса / Г. В. Барчукова, В. М. Богущас, О.В. Матыцин Москва - Издательский центр «Академия»- 2006. М 53-56 с.

Панасенко Н.В.

Буковинський державний медичний університет, Чернівці

ПРИМЕНЕНИЕ МОДУЛЬНОЙ ТЕХНОЛОГИИ ДЛЯ ИЗУЧЕНИЯ ОРГАНИЧЕСКОЙ ХИМИИ

Разработана модульная технология изучения органической химии, показана ее эффективность. Поводом к работе по совершенствованию унифицированной для высших учебных заведений системы преподавания органической химии стал общеизвестный для большинства преподавателей факт: низкая познавательная активность большинства студентов и, как следствие, низкое качество знаний.

Ключевые слова: Обучение; химия; модуль; модульная технология.

Анализ содержательной информации курса «Органической химии» позволяет прийти к выводу о возможности и целесообразности его изучения с использованием модульной технологии. Отечественная и зарубежная практика показывает эффективность и перспективность технологии модульного обучения, которая характеризуется опережающим изучением теоретического материала, обеспечивает учащимся возможность успешного самообразования и профессионального образования. Модульная технология представляет собой универсальную систему, которая предназначена для реализации целей индивидуализации, для достижения конкретных образовательных и развивающих целей. Модульная технология реализует на практике следующие идеи, принципы и правила [1]: крупноблочная организация учебного материала вместе с рекомендациями и заданиями по его изучению; преимущественно самостоятельная проработка учащимися учебного материала; управление обучением студентов посредством программы (последовательности заданий и этапов учебной работы) и алгоритмов познавательной деятельности (т.е. посредством учебно-методического комплекта, называемого модулем); открытость методической системы педагога (программа изучения материала и планирование работы на занятии сообщается учащимся заранее); возможность выбора учащимися уровня усвоения, форм, места и темпа изучения материала;

создание условий для успешной познавательной деятельности для каждого учащегося; перспективное нацеливание студентов на критерии и содержание контроля; демонстрация безграничного доверия к учащемуся, уверенности в его возможностях; свободный самоконтроль и взаимопомощь в процессе работы на занятии; только содержательный (безотметочный) оперативный текущий контроль; оценка результатов по итоговому контролю (а не как среднее арифметическое текущих результатов); предоставление каждому учащемуся шанса улучшить свои итоговые результаты; возможность реализовать себя в творческой деятельности; участие учащихся в оценке эффективности учебного процесса. Модульное обучение, появление которого приходится на 70-е годы, знаменует собой переход от информационно-рецептурных систем обучения к развивающему самоуправляемому обучению. Название рассматриваемой системы обучения идет от латинского «modulus» – мера. Известен международный термин «модуль», который понимается как «функциональный узел». Среди исследователей нет единства в определении модуля. Проведенный сравнительный анализ показал, что смысл определения модуля варьируется от узкого его понимания до достаточно широкого. При этом все исследователи отмечают: логическую завершенность модуля; наличие в нем пакета учебных материалов для самостоятельного обучения; преимущественное большинство считает обязательным компонентом методические рекомендации по усвоению представленного в модуле учебного материала; многие называют составной частью модуля тесты для самопроверки и для контроля задания; ряд ученых указывает на обязательность наличия целевого компонента. Наиболее полным, отражающим сущность модульного обучения в целом и модуля, в частности, на наш взгляд, является определение, данное Н.А. Юцявичене [2]. Он рассматривает модуль как основное средство модульного обучения, которое является законченным блоком информации, а также включает в себя целевую программу действий и методическое руководство, обеспечивающее достижение поставленных дидактических целей. Основываясь на нем, мы рассматриваем модуль как логически завершенный, информационно и методически обеспеченный блок учебной программы. Данное определение отражает наличие в модуле содержания обучения, средств его усвоения и применения, контроля знаний в обучении. Целью модульного обучения является обеспечение гибкости обучения, приспособление его к индивидуальным потребностям личности,

уровню базовой подготовки. Сущностью является самостоятельная работа студентов с индивидуальной учебной программой. Механизм реализации лежит в осуществлении проблемного подхода, в индивидуальном темпе обучения. Важным признаком применения модульной технологии является контроль качества усвоения материала на всех этапах процесса обучения. На основании проведенного исследования можно сделать теоретический вывод о том, что сущностью модульного обучения является: наличие специально созданной учебной программы, состоящей из целевого плана действий; банка информации и методического руководства по реализации дидактических целей; возможность для обучающегося самостоятельно работать с этой программой, используя ее полностью или изменяя в соответствии со своими потребностями, что особенно ценно при изучении предмета, имеющего в учебном плане незначительный временной интервал. Целевой план действий – последовательность освоения отдельных модулей внутри целевой модульной программы, позволяющая спланировать достижение результата. При этом сумма частных дидактических целей учебных модулей должна обеспечивать достижение интегрированных дидактических целей целевой модульной программы. Информационный банк – совокупность содержащейся в модуле информации, представленной различными средствами ее передачи. Методическое руководство – варианты путей освоения учебного материала, включающие рекомендации по использованию различных форм, методов и способов обучения и тесты для проверки его эффективности. Последнее обеспечивается разного вида контролем: входным, текущим, промежуточным, итоговым [3; 4; 5], что позволяет вовремя вносить коррективы в учебный процесс. Модульная программа – основное средство модульного обучения. При составлении модульной программы основным источником учебной информации является учебный модуль, состоящий из модульных единиц. Модульная единица – это части модуля, части учебного материала. Модульные единицы содержат учебный материал по какой-либо одной теме или отработке определенных практических навыков. Модуль – это объединенная логической связью, завершенная совокупность знаний, умений и навыков, соответствующая фрагменту целевой модульной программы интегрированного курса. Модульная единица включает в себя следующие компоненты: точно сформулированная учебная цель; четко обозначенные межпредметные и внутрипредметные связи; собственно учебный материал, сопровождаемый

подробными иллюстрациями; содержание практических (семинарских) занятий для закрепления положений данного теоретического материала; название и цели лабораторной работы для приобретения практических навыков и умений; тестовый контроль, который строго соответствует целям, поставленным в данном учебном элементе. Модульная технология, как и любая другая, невозможна без создания системной диагностики – ключа к достижению планируемого результата. Поэтому при создании модульной программы мы учитывали наличие различных видов контроля, позволяющих правильно оценить состояние обученности студентов. Обученность – одно из существенных качеств студента, отражающее его способность оперировать знаниями и умениями при решении творческих и практических задач, которые приобретаются им в действиях над конкретным учебным материалом [5]. Предваряет каждый модуль входной контроль – контроль наличия исходных знаний и умений, необходимых для изучения нового материала. Дидактический принцип систематичности и последовательности требует, чтобы знания, умения и навыки формировались непрерывно в определенной последовательности и логике, когда каждый учебный элемент содержания логически связан с другими, когда последующее опирается на предыдущее, готовит к усвоению нового. Данный вид контроля проводится с помощью заданий на воспроизведение знаний и постановки вопросов по содержанию. Промежуточный контроль в объеме 15-20 минут с указанием ясных критериев достижения того или иного качества знаний, умений и навыков, необходим обучаемому для оценки своей деятельности, а преподавателю – для определения эффективности занятия. Поэтому этот вид контроля используется нами на лабораторных работах с целью контроля качества приобретенных умений, выработанных навыков; на занятиях – с целью проверки знаний теоретического материала. Оценка выполненной студентами работы придает им уверенность в своих силах, свидетельствует о достигнутом уровне самостоятельности и познавательной активности, приносит удовлетворение познавательной потребности. Диагностику усвоения теоретического материала всего модуля мы проводим в процессе рубежного контроля, результаты которого используются студентами для доработки некоторых разделов предмета и преподавателями – для корректировки использованной в процессе обучения технологии. Чаще всего нами используется метод диагностирующих контрольных работ. Эти работы, как правило,

занимают 20-25 минут учебного времени. Переход к новому модулю осуществляется только тогда, когда полностью выполнены все задачи предыдущего. Освоение модуля заканчивается тестом (контрольной работой), который не рассматривается как зачет, но дает возможность судить об успешном усвоении учебного материала. Самостоятельное изучение учебного материала модуля предполагает использование компьютеризированных программных продуктов по дисциплине, нами используется полный интерактивный курс химии. Учебная программа курса «Органическая химия» разбита на 2 модуля (1 – в первом семестре и 1 – во втором). Технологическая схема модульной программы каждого модуля включает:

Самостоятельное изучение теоретического материала учебной программы модуля и выполнение индивидуального задания.

Лекции.

Практические занятия.

Выполнение экспериментальной работы.

Самостоятельное изучение теоретического материала учебной программы модуля и выполнение индивидуального задания.

Индивидуальная консультация.

Самоконтроль.

Текущий контроль.

Лекции включены в расписание и носят обзорный характер. Практические занятия включены в расписание учебных занятий. На них обсуждаются вопросы, сформулированные преподавателем, решаются расчетные задачи, они отражают более сложные для восприятия разделы учебной программы модуля. Экспериментальная работа проводится по расписанию и нацелена на приобретение студентами навыка по технике лабораторных работ, исследованию физико-химических свойств органических соединений, методам синтеза, выделения и идентификации веществ. При выполнении экспериментальной части модуля преподавателем оценивается: уровень химических знаний; качество проведенного эксперимента; техника безопасности при выполнении работы; качество оформления отчета. Самостоятельная работа предполагает самостоятельное изучение теоретического материала учебной программы модуля с последующим

выполнением индивидуального задания. Индивидуальное задание для каждого студента выдается после сдачи текущего контроля. При выполнении индивидуального задания студент может получить индивидуальную консультацию у преподавателя. Индивидуальная консультация у преподавателя – один из важнейших элементов технологической схемы. Роль преподавателя заключается в формировании индивидуального стиля мышления студента, в организации процесса самообучения, в управлении его познавательной активностью, в организации контроля уровня знания и в его коррекции. Контроль и самоконтроль. Объективность оценки и самооценки знания заключается: использованием тестовой системы контроля и самоконтроля с применением ПК; одновариантными заданиями обобщающих и рубежных контрольных работ. Одной из особенностей модульной технологии обучения является возможность управления процессом усвоения знаний на основе четкой систематизации и структуризации курса. Такой подход позволил заложить в каждую составную часть учебной программы модуля ее весовой коэффициент и распространить такой подход к системе оценки и самооценки знаний. В качестве примера приведем обобщенную структуру учебного материала одной модульной программы и весовые коэффициенты ее элементов:

Классификация, номенклатура, изомерия (15%).

Физические и спектральные свойства (10%).

Электронное строение, прогноз свойств (физических, химических, спектральных), прогноз реакционной способности (25%).

Химические свойства (25%).

Органический синтез (15%).

Применение (10%).

Отметим, что систематизация всего курса и структуризация его элементов способствует: формированию у студентов системных знаний; повышению объективности самооценки и оценки знаний; возможности более объективного и более глубокого анализа степени усвоения учебной программы каждого модуля и в целом всего курса. Эффективность модульной технологии обучения органической химии может быть выражена следующими показателями: качественной успеваемостью, лучшей сохраняемостью знаний. Считаем важным достоинством модульного обучения то, что оно стимулирует

развитие гуманистических и демократических начал в учебном процессе, поскольку использует такие методические приемы, как: гуманизм – оптимистическая вера, сотрудничество, приоритет положительного стимулирования; индивидуальный подход – изучение личности, учет особенностей личности в учебно-воспитательном процессе, развитие способностей; индивидуализация обучения – возможность выбора собственной траектории обучения.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Гареев В.М., Куликов И., Дурко Е.М. Принципы модульного обучения // Вестник высшей школы. – 1987. – № 8. – С. 30–33.
2. Юцявичене П.А. Теория и практика модульного обучения. – Каунас: Швисса, 1989. – 271с.
3. Варенова Л.И., Куклин В.Ж., Наводнов В.Г. Рейтинговая интенсивная технология модульного обучения.– Центр разработки информационных технологий и методик. – МарПИ, 1993. – 67с.
4. Зиновьева В.А. Усвоение и контроль знаний // Высшее образование в России. 1993. № 3 – С. 154– 158.
5. Чернова Ю.К. Качественные технологии обучения: монография. – Тольятти: Изд-во Фонда «Развитие через образование», 1998. – 149 с.

MUSIC AND LIFE

Боровенская Т. Л.

Школа искусств №2, КЛУБ-ЮНЕСКО г. Караганда, Казахстан

МУЗЫКАЛЬНО-ТВОРЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ

КОНЦЕРТМЕЙСТЕРА ХОРЕОГРАФИИ

(ОБОБЩЕНИЕ ОПЫТА РАБОТЫ)

Обобщить свой собственный опыт работы – означает для меня, увидеть в частном общее, и таким образом объяснить, какими средствами достигаются мной, как педагогом-концертмейстером, положительные результаты в учебно-воспитательном процессе.

Хореографическая концертмейстерская практическая специализация пианиста особая сфера музыкального творчества, требующая длительного обучения и совершенствования, обширных знаний, исполнительских навыков, мастерства и опыта. Особенности работы концертмейстера требуют глубоких знаний музыки и хореографии, умения свое пианистическое мастерство поставить на службу танцу. Полноценная профессиональная деятельность концертмейстера предполагает наличие у него комплекса психологических качеств личности, таких как большой объем внимания и памяти, высокая работоспособность, мобильность реакции и находчивость в неожиданных ситуациях, выдержка и воля, педагогический такт и чуткость.

Основы музыкальной культуры, которые необходимы танцовщику, закладываются с первых лет обучения в хореографическом коллективе, с первых звуков музыки в танцевальном классе.

Значительное место в процессе хореографической подготовки занимает концертмейстер, который вносит весомый вклад в работу педагога-хореографа. Стремление хореографов иметь квалифицированных аккомпаниаторов вполне понятно, ведь от этого зависит успех всей учебной работы. Концертмейстер – полноправный участник творческого процесса, коллега, соавтор педагога, и своим трудом способствует созданию плодотворной творческой атмосферы занятий. В том, как пользоваться несметным богатством музыкальной культуры, как выбирать

музыкальный материал для целей и задач каждого отдельного урока, как научить детей воспринимать музыку всем сердцем и душой – лучший помощник педагогу – концертмейстер. Именно концертмейстер знает все, что касается музыкального произведения, относительно темпов и характера исполнения музыки. Сфера его деятельности – образная выразительность и интонационная характерность танцевального языка. Кто, как не музыкант, способен не только оценить эстетическое значение пластики движений, но и выразить в звуках свои впечатления!

Из собственного опыта работы, мне хорошо известно, насколько важно освоить специфику хореографического аккомпанемента. На изучение различных аспектов предмета затрачивалось немало времени и сил. Мне приходилось много читать и изучать специальную методическую литературу: А. Вагановой «Основы классического танца», Л. Яромлович «Классический танец», Н. Крючкова «Искусство аккомпанемента как предмет обучения», В. Костровицкой «100 уроков классического танца» и других авторов.

Исходя из основных задач классического танца, считаю необходимым обеспечение учебного процесса высоким по качеству музыкальным сопровождением. Музыкальный материал для урока классического танца должен быть ярко танцевальным, и составление его – работа весьма трудоемкая. Она может быть успешно осуществлена, если концертмейстер основательно разбирается в выразительных средствах хореографического творчества, таких, как интонационный строй, метроритмические и типовые закономерности танцевальных движений, жестов и поз, и понимает их роль в создании пластического образа.

Уроки хореографии от начала и до конца строятся на музыкальном материале. Подбор музыкального материала для уроков классического танца и работа над ним, является основной деятельностью концертмейстера, и успешность в работе концертмейстера зависит от творческого потенциала и интереса к работе. Учебный материал каждого класса насчитывает несколько десятков движений. У каждого движения своя интонационно-ритмическая основа. В то же время, каждому движению свойственна широкая палитра ритмических нюансов и оттенков. И все это должно найти соответствующее отражение в музыкальном сопровождении, иначе разрушится взаимосвязь выразительных элементов музыки и танца, что приведет к несогласованности звучания и движения. Хореографический аккомпанемент имеет свою специфическую особенность, где «сольная» партия воплощается хореографическими средствами. Играя аккомпанемент,

концертмейстер должен видеть и ясно представлять партию солиста. В нотах, находящихся перед глазами концертмейстера, нет партии солиста, с ней можно ознакомиться лишь с помощью бокового зрения. Навыки одновременного восприятия музыкального и хореографического материала, и способность быстро запоминать хореографический материал приобретались мной в процессе повседневной практики, на уроках классического танца.

На своем опыте я убедилась, что успех работы с детьми во многом зависит от того, насколько правильно, выразительно и художественно пианист исполняет музыку, доносит ее содержание до учащихся. Ясная фразировка, яркие динамические контрасты помогают детям услышать музыку и отразить в танцевальных движениях. Музыка и танец в своем гармоничном единстве – прекрасное средство развития эмоциональной сферы детей, основа их эстетического воспитания.

Помогая педагогам-хореографам прививать профессиональные навыки учащихся, мной также выполняются художественные и воспитательные задачи, всесторонне развивая личность учащихся средствами музыки. На занятиях хореографии учащиеся приобщаются к лучшим образцам народной, классической, казахской, современной музыки, и таким образом формируется их музыкальная культура, развивается музыкальный слух и образное мышление, которое помогает при постановочной работе воспринимать музыку и хореографию в единстве.

Результатом моей творческой работы по подбору произведений для открытого показа, исполнения на экзамене или класс-концерте стала выстроенная, и единая по стилю сюитно-дивертисментная музыкальная композиция. Такая сюита может быть собранной из произведений одного или ряда близких по стилевому направлению композиторов. Работа по созданию композиции совершается в тесном контакте с педагогом-хореографом и выстроенная форма отражает совместный результат усилий сотрудничества. С музыкальной точки зрения, сюитный принцип построения музыкальных композиций, наиболее интересен и отличается новизной подачи музыкального материала. В своей практической работе я использую музыку Л. Минкуса из балета «Дон Кихот», музыку А. Адана из балета «Жизель», музыку П. Чайковского из балета «Щелкунчик» и многих других композиторов. Такой метод работы способствует расширению музыкального кругозора учащихся, приобщению их к лучшим образцам классической музыкальной литературы. Запомнилось выступление наших учеников на выпускном экзамене, где на основе таких выстроенных сюитных композиций, в сочетании с классически совершенной

музыкой Л. Минкуса из балета «Дон Кихот»; нашли свое отражение полученные знания учащихся, в профессиональном исполнении хореографических композиций. Осмысленно воспринимая музыку в движениях и позах, раскрывая эмоциональное и образное содержание музыки, наши выпускники показали отличный результат совместной творческой деятельности педагога и концертмейстера.

На уроках хореографии мной применяется и такой вид совместной творческой работы педагога и концертмейстера; когда в качестве учебных заданий на уроке классического танца, используются произведения балетного репертуара. Учащиеся с большим воодушевлением танцуют Пиццикато из балета «Сильвия» Л. Делиба, Вариацию Жизели из балета «Жизель» А. Адана, Вариацию Эсмеральды из балета «Эсмеральда» Ц. Пуни и другие произведения. Это объясняется тем, что музыка балетов обладает определенной аурой сцены, ощущения приподнятого настроения. Все это вместе создает определенный настрой и атмосферу танца. Такая деятельность дает хорошие, плодотворные результаты; способствует раскрытию индивидуальности учащихся, укрепляет самооценку, уверенность в себе, чувство удовлетворенности от достигнутых успехов. Все это является хорошей подготовкой к выступлениям на сцене.

Значительную роль в художественном воспитании учащихся играет сценическая практика. Выступления на сцене, дают возможность нашим ученикам, в яркой, эмоциональной форме получить первые музыкально-эстетические впечатления, помогающие формированию личности ребенка, способствуя творческой активности. Осмысленно воспринимая музыку, приобретает способность выразить свое отношение к ней через исполнительство.

Ярким показателем высокого уровня развития эстетической компетентности, являются конкурсы. Результаты моей совместной работы с педагогами-хореографами, отражены в творческих достижениях учащихся хореографического отделения на международных и республиканских конкурсах и фестивалях, где наши ученики успешно выступая, занимают первые места.

Неотъемлемой частью работы концертмейстера является ознакомление с новыми методами работы в обучении и воспитании учащихся. Повышая собственный профессиональный уровень, внимательно слежу за научно-методической литературой, посещаю открытые уроки, мастер-классы, участвую в методических объединениях и семинарах разного уровня.

Обобщая и закрепляя накопленный опыт практической работы, мной написаны методические разработки – это «Специфические особенности работы

концертмейстера на уроках хореографии», «Методические рекомендации для начинающих концертмейстеров», «Основные принципы музыкального оформления урока классического танца», «Музыкально-эстетическое воспитание детей на уроках ритмики», «Методические рекомендации по музыкальному оформлению урока классического танца», «Искусство хореографического аккомпанемента». Мои работы печатаются в научно-методических международных, республиканских, городских журналах и доступны широкому кругу читателей.

Как результат многолетней творческой работы мной разработаны учебные пособия: «Музыка для уроков классического танца», «Альбом классического вальса», «Музыкальное оформление урока ритмики». Музыкальный материал, представленный в сборниках, составлен из лучших, в художественном отношении, произведений известных зарубежных, русских, казахских и современных композиторов, имеет ярко выраженный танцевальный характер, и может успешно использоваться не только на уроках классического танца, но и в концертных выступлениях. Сборники рекомендованы в качестве учебно-методического пособия для преподавателей и концертмейстеров хореографического класса.

Многолетний опыт концертмейстерской работы, позволил мне в целом овладеть мастерством хореографического аккомпанемента. Самое главное для меня, как концертмейстера хореографии – это профессионализм, компетентность, трудолюбие, любовь к своей профессии и к искусству балета, требовательное отношение к себе, как к музыканту. Все это вместе способствует творческому росту концертмейстера, и тогда приобретенное мастерство, в свою очередь, приносит свои плоды – возможность проявлять себя во все более интересной, разнообразной творческой работе.

Литература:

1. Безуглая Г. Концертмейстер балета. 2001 г.
2. Ваганова А. Основы классического танца. 1980 г.
3. Тарасов Н. Классический танец. 1981 г.

PHILOLOGICAL SCIENCES

Theoretical and methodological problems of language research

К.ф.н. Баланюк С. С.

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Україна

СТРУКТУРНІ ЕЛЕМЕНТИ ЗНАЧЕННЯ *PARTICULAR* В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Наголошуючи на тісному зв'язку мови й мислення, А. Вежбицька стверджує, що семантика співвідноситься зі своєрідною «діяльністю, яка полягає в роз'ясненні *смислу* людських висловлювань. Метою її є виявлення структури думки, прихованої за зовнішньою формою мови» [1, с. 27]. Тому, для того, щоб виявити, яке саме смислове наповнення ховається за формою слова, доцільно звернутися до аналізу смислових елементів значення через застосування метамови. До розробки метамовних методик залучалися також відомі науковці Г.В. Лейбніц, Р.С. Якендорф, Ю.Д. Апресян, Б.М. Каспаров, А.Ж. Греймас, О.В. Падучева та ін. Вони довели, що існування певних лінгвоспецифічних одиниць у конкретній мові дає можливість репрезентувати складні семантичні процеси в простішому, лаконічнішому вигляді. Метамова відмінна від природної мови, оскільки містить певні елементарні мовні конструкції, котрі можна застосувати для тлумачення всіх інших висловлювань у зв'язку із притаманним їм смисловим наповненням.

Серед найбільш авторитетних тлумачень смислу вважаються роботи відомого представника семантичної логіки Г. Фреге, який з кожним словом, яке називав власним іменем, пов'язував значення (*Bedeutung*) і смисл (*Sinn*). Розрізняючи смисл та значення за властивими їм характеристиками, Г. Фреге застосовує таке пояснення: «власне ім'я виражає – *druckt aus* – свій смисл й означає – *bedeutet* – чи позначає – *beseichnet* – своє значення. За допомогою даного знаку ми виражаємо його смисл і позначаємо його значення» [2, с. 31]. Оскільки для кожної представленої лексеми у словнику створюється певний формат трактування (форматування), очевидно, що він досягається за рахунок того, що кожен його структурний елемент є представником значення, який

асоціюється з певним уніфікуючим параметром тлумачення (наприклад, відношення, діяльність, результат тощо). При цьому можуть фіксуватися параметри, спільні для всіх слів певного типу, групи тощо. Ці параметри і задають парадигму значень слова. Які саме параметри формують семантико-сміслову парадигму категорії прикметників зі значенням «особливий» можна визначити, на наш погляд, також звертаючись до метамовного аналізу значення слова за його структурними логіко-предметними елементами – смисловими компонентами (СК). Суть такого аналізу полягає у тому, щоб виявити для лексеми принцип тлумачення, за яким відображається структурна єдність значення-смісл.

За даними 10 тлумачних словників сучасної англійської мови семантико-смістова структура значення прикметника *particular* («особливий») відображає узагальнений поділ всіх значень слова на 7 різних лексико-семантичних варіантів (ЛСВ), серед яких виділяються дві категоріальні групи: 1) нетермінологічні, або загальноживані (ЛСВ1-ЛСВ5): *Unique or specific, relating to a single person, group, thing; Separate or distinct from others; Individual; Surpassing what is common; unusual; Worthy of note, important; Distinct relating to a part or portion of the whole*; та 2) термінологічні (ЛСВ6 -ЛСВ7): *Relating to or providing details; Not easily satisfied*.

Усі виокремлені ЛСВ характеризуються певними найтипівішими для них смисловими компонентами тлумачення. Так, виявилось, що особливе місце в тлумаченні слова *particular* займає СК „людина”. Він часто експлікується опосередковано через лексему *person*, яка присутня в тлумаченні майже всіх ЛСВ: *associated with a specific person; unique or specific to a person; of or belonging to a single, definite person, etc.* І це не дивно, адже прикметник *particular* виражає насамперед оцінку мовцем певної ситуації, явища, об’єкта, тобто його ставлення. Наприклад, ЛСВ1 *unique or specific, relating to a single person, group, thing* містить СК „відношення” у своєму трактуванні : *of or pertaining to of or relating to, of, belonging to, dealing with*; СК „сприйняття”: *associated with, under consideration*, СК „неповторність”: *unique or specific, not general*; СК „людина”: *person, individual*; СК „речі”: *thing*; СК „клас, тип, категорія” *group, category*; СК „подія”: *event, occasion*. Тобто, виявивши сукупність базових смислових парадигм значення ЛСВ, отримуємо певні співвідносні структурні елементи його форматування.

Проаналізувавши 7 ЛСВ слова *particular*, спостерігаємо також багато спільних смислових компонентів у структурі його значення. Як виявилось, СК „відношення” містять усі ЛСВ без винятку; СК „міра” – ЛСВ1, ЛСВ2, ЛСВ3, ЛСВ5, ЛСВ6, ЛСВ7; СК „деталі” – ЛСВ5, ЛСВ6, ЛСВ7; СК „вартий уваги” – ЛСВ1, ЛСВ2, ЛСВ3, ЛСВ4; ЛСВ5, СК „люди” – ЛСВ1-ЛСВ7; СК „ціле” і „частини цілого” – ЛСВ1, ЛСВ2, ЛСВ3, ЛСВ5, ЛСВ6; СК „уважний до деталей” – ЛСВ6, ЛСВ7; СК „оцінка” – характерний для всіх ЛСВ, так, як і СК „незвичайний” та СК „відмінний від інших”. Окремою групою все ж виділяються смислові компоненти ЛСВ6 та ЛСВ7, які теж компонується з таких близьких по смислу, спільних для них елементів, як „значимість”, „точність” та „деталі”.

Аналіз структури предметно-логічної частини лексем прикметника *particular* нашою думкою про існування ядра смислових компонентів у вигляді *оцінки* (відношення людини), яке формує навколо себе унікальну комбінацію притаманних йому взаємопов'язаних структурних елементів, що дозволяє визначити багатомірний смисл оцінного значення «особливий».

Узагальнюючи спостереження, можна зробити висновок, що даний вид дослідження дає перспективу виокремити СК за аналізом експлікації значення *particular* у тексті, що сприяє визначенню механізмів, за якими відбувається його структурування, а також встановленню ключових семантико-смислових аспектів, які відображають найсуттєвіші знання мовців про ознаку «особливий».

ЛІТЕРАТУРА

1. Вежбицкая А. Семантические универсалии и описание языков: Пер. с англ. – М.: Языки русской культуры, 1999. – 780 с.
2. Frege G. Uber Sinn und Bedeutung // Zeitschrift fur Philosophic und philosophische Kritik, 1892, Bd. 100. – S. 25-50.

Native language and literature

Д.п.н. Крылова Л.А.

*Северо-Казахстанский государственный университет им. М. Козыбаева,
Казахстан*

ИСТОРИЧЕСКАЯ СОЛЬ ГЕРОЕВ КОМЕДИИ

А.С. ГРИБОЕДОВА «ГОРЕ ОТ УМА»

Книга из серии «Жизнь замечательных людей», посвящённая судьбе и творчеству А.С. Грибоедова, оказалась не замеченной методистами и учителями-словесниками. Её новые неизвестные материалы помогают снять накопившиеся штампы с персонажей его прославленной комедии и высветить подлинную историческую соль грибоедовских образов. У комедии есть несколько сценических интерпретаций, свидетельствующих о том, что её создатели мало берут во внимание исторический пласт пьесы. Когда степень осведомлённости об историческом мире недостаточная, тогда и появляется большое количество интерпретаций.

Важно, что автором этой книги стал профессиональный историк, специалист по общественной мысли XIX века. Исследователь подчёркивала, что «все суждения, высказанные в этой книге относительно персонажей, основаны на грибоедовских характеристиках, не замеченных или искаженных в прежних работах» [1,2]. Исследователь отстаивает истину на твердой почве исторических фактов, этого, как правило, не хватает филологу. В своё время исследователь М.В. Нечкина сделала неверный вывод о способах карьерного роста полковника Скалозуба, подчеркнув, что герой получает награды не за военную доблесть, а с помощью штабных интриг. Эта неточность перекочевала в вузовские и школьные учебники.

Известно, что сам драматург образ Скалозуба считал своей творческой удачей. Если немногословные и корявые реплики этого персонажа сфокусировать в единый монолог, то он от первой до последней реплики представляет армейское портфолио полковника Скалозуба, выходца из Малороссии, владеющего двумя тысячами крепостных душ. Историк даёт

точную дату поступления героя на службу (1809 г.), его возраст (15-16 лет) и тип полка, в котором он начал служить – пехотный мушкетерский.

В начале XVI века в Европе появилось новое оружие – мушкет, и пехотные полки, владевшие таким оружием, стали называть мушкетерскими. В России полки такого типа появилось при царствовании Елизаветы Петровны. Затем герой продолжил службу в егерских полках, где и получил в 1823 году чин полковника. Егерские полки лёгкой пехоты появились в России только в 1812 году и просуществовали до середины века. Егеря, действуя в рассыпном строю впереди фронта тяжёлой пехоты, выбивали прицельным огнём вражеских офицеров и артиллеристов, действовали в тылу противника, нарушая его линии снабжения.

Для словесника в этой исторической справке важны, конечно, не даты, а в каких полках проходила служба героя. Поскольку место службы определяет судьбу военного и его менталитет. Этот армейский факт позволяет читателю понять, что скалозубовское косноязычие, незнание французского языка, этикета, что герой нигде и никогда не учился. Исторический факт свидетельствует, что именно в этих российских полках военный состав умел только читать и писать. Скалозуб не гвардейский полковник, а егерский. Не мудрено, что он говорит только на армейском лексиконе. Не случайно тридцатилетний Скалозуб питает неприязнь и зависть к гвардейцам, у которых есть слава, красивая форма и любовь света. В этом контексте интересно поразмышлять над вопросом, почему с таким упоением полковник приветствует падение Молчалина с лошади, хотя тот не гвардеец?

Герой горд тем, что участвовал в компании 1812-1814 и получил бант на шею «за 3 августа 1812 года». Исследователь отмечает, что в этот день не было сражения, а был отвлекающий манёвр, во время которого он, стреляя из окопа, блеснул точностью и получил награду. В свете открывшегося исторического факта важно подумать над проблемными вопросами: «Что помешало Скалозубу отличиться на великом Бородинском поле: отсутствие должной храбрости или военной смекалки? За какие заслуги Аракчеев даст Скалозубу чин генерала?

Кардинально меняется наш взгляд на управляющего казённым местом Фамусова. Герой ни так богат, как кажется, его должность занимает в таблице рангов только 5 класс. По возрасту он должен быть в отставке, но герой держится за жалование и выгоды, которые имеет от должности. Исследователь доказывает,

что Фамусов накопил долги, беря кредиты. Его разорение пока незаметно даже близкому окружению. Эта тайна известна только Молчалину, поскольку тот ведёт его служебные и домашние дела. Не мудрено, что Фамусову нужен богатый зять, который мог погасить его долги перед банком. Вот почему он так почтительно заискивает с малоизвестным для его окружения полковником Скалозубом. Свояченица Хлестова недоумевает, почему Фамусов так расшаркивается перед громогласным полковником.

Второй претендент в мужья Софьи – Чацкий, имеющий 400 душ, но именем управляет «оплошно», видимо, перевел крестьян с барщины на оброк, а значит, существенно сократил свои доходы; к тому же он «объявлен мотом, сорванцом». Историк исследовала важный для понимания образа героя вопрос: «Чем мог заниматься Чацкий в юности?». Послужной список Чацкого заслуживает уважения. Герой окончил Московский университет, занимался наукой и получил степень кандидата или доктора. Вступил в кавалерию в 1818 году, но через год разочаровался в мундире. Время отъезда из Москвы в Польшу, которая в это время была в составе Российской империи, а не в Европу, как считали мы раньше, примерно в 1819–1820 годах. Там в эти годы не хватало образованных юридически грамотных специалистов. В Польше шли выборы депутатов в сейм, и это дело было совершенно новым для России. Автор-исследователь полагает, что «Чацкий с его университетским дипломом мог там очень пригодиться, и к тому времени относится его «с министрами связь»: с варшавским и петербургским» [2,197].

После Польши Чацкий год попутешествовал по Кавказу и югу России, а не по Европе. Об этом свидетельствует тот факт, что герой ни разу не произнес этого слова. Более того, сам Грибоедов никогда не видел Европы. Однако, причина не в этом, констатирует историк: «путешествия молодежи за границу в те годы вышли из моды; юноши предпочитали изучать родную страну, чтобы так или иначе служить ей» [3,198]. Чацкий, выйдя в отставку, занялся сочинительством («славно пишет, переводит»). Грибоедов отразил в герое опыт своего поколения, но не заговорщика.

Причину отказа Софьи от руки Чацкого историк видит в том, что герой «едва ли имел приятную наружность: будь он ко всему своему остроумию, франтовству и благородству еще и хорош собой, он отвоевал бы Софью у

Молчалина с одного удара. Напротив, это Молчалин отличается слащавой красотой: у него «в лице румянец есть».

Секретарь Фамусова – не семинарист, как полагали многие, а дворянин. Молчалин родился в Твери, отец не сумел оставить ему наследства. Историк исследовал место, где пересеклись дороги Фамусова с отцом Молчалина, и пришёл к однозначному заключению: при отступлении из Москвы перед французами. Иначе их пути никогда бы не пересеклись. После войны, Фамусов взял к себе молодого человека, разбирающегося в нюансах сложной служебной переписки, обладавшего хорошей памятью и красивым почерком.

Ещё один важный для понимания Молчалина факт: секретарь служит у Фамусова ради чина и наград, самое главное – без жалования. Молчалин – архивный ассессор, имеющий 8 классов, но мечтающий о карьерном росте в Петербурге. В свете открывшихся фактов, подумаем, почему Молчалину не выгоден брак с Софьей Фамусовой? Этот брак не принес бы герою ни служебного роста, ни богатства. Со временем он унаследовал бы должность Фамусова. Герой стремится в Петербург, поскольку именно там и делают карьеру и состояние. Пока он живет в фамусовском доме, то считает своим долгом угождать его домочадцам, потому что управляющий выделил ему бесплатно комнату, правда, под лестницей, рядом со швейцарской, и ввёл в круг своих знакомых. Ещё год-другой и Молчалин найдет себе покровителя в столице. Поэтому утверждение, что все и всё в доме останется по-прежнему не состоятельно.

В работе приводится любопытная деталь, характеризующая Софью и её стремление – быть не похожей на московских барышень. Флейта в то время являлась мужским инструментом. Барышень на ней не учили играть, как юношей — на арфе. Следовательно, Софья проявила личную инициативу освоить этот инструмент с помощью учителя. Она как единственная наследница привыкла быть хозяйкой дома и всегда добиваться желаемого. Софья – натура сильная и самостоятельная.

Исторические комментарии позволили понять, по какому поводу у Фамусова состоялся бал. У Софьи был день рождения. Однако вечером ей никто не дарит подарков, кроме Загорецкого, надеющегося выделиться в толпе мужчин. По этикету того времени подарки следовало присылать с утра вместе с визитной карточкой и в ответ – приглашение на бал.

Есть новые детали и к восприятию образа Репетилова. Герой – столичный дворянин в отставке, член Английского клуба, воспитанник лучших танцмейстеров, отец семейства. Смолоду был мотом, проигрался и имения его были взяты под опеку в интересах его детей. Репетилов необходим Грибоедову не для того, чтобы развеселить публику выходками полупьяного болтуна. Фамилия его означает «повторяющий». Он всё говорит с чужих голосов. Его «секретнейший союз» по четвергам в Английском клубе выглядит пародийно. Ели франты и шулеры собираются для политических разговоров, подражая кому-то, значит, им есть кому подражать. Все то, что не мог позволить себе сказать Чацкий и автор; он вложил в уста Репетилова. В пьесе, рассчитанной на постановку в императорском театре, Грибоедов не мог сказать большего.

Литература

1. Грибоедов А.С. Горе от ума - М., 1987.
2. Цимбаева Е.Н. Грибоедов.- М.. ЖЗЛ, 2011.

Дюсикеева С.С

Казахстан, г. Астана

ДИДАКТИЧЕСКИЕ ИГРЫ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ

Современный век – век новейших информационных технологий, чтобы идти в ногу со временем пора переходить с традиционного метода обучения на более современный. Применение новейших технологий в преподавании русского языка – это необходимость, т.к они способствуют совершенствованию практических умений и навыков, повышают интерес к урокам русского языка.

Основная задача учителя русского языка- добиться активного мышления, заинтересовать детей к своему предмету.

Известно, что ребенок учится с удовольствием, пока ему интересно. А для этого нужно, чтобы учитель знал и любил свой предмет. «Детская влюбленность в предмет зависит от нашей влюбленности»- подчеркивал Л.Н.Толстой. А значит ,чем больше эрудиция учителя, чем больше убедительнее его речь, тем больше интереса у ученика.

На уроке я использую и применяю дидактические материалы, ребусы, загадки, анаграммы,карточки, иллюстрации,сюжетные картинки. При работе с текстом или показе картинок задаю вопросы и требую полного ответа, т.к развивается устная речь, пополняется словарный запас. Дети с удовольствием составляют диалоги, аналогичные диалогам в упражнениях, устные и письменные рассказы по картинкам . И что интересно, дети все больше и больше увлекаются такими заданиями, просят дополнительных материалов. Выполнив задание, ребенок становится активнее, он чувствует себя «героем», старается помочь соседу, повышается авторитет перед другими учениками, старается быстрее всех закончить задание и просит дополнительного задания- потруднее.

Как сделать урок русского языка интересным, занимательным, любимым и доступно-понятным для ребенка? Одним из средств сохранения и получения радости во время учебы является игра. Ни для кого не секрет, что игра- это часть учебного процесса.

Использование игр в учебе развивает активность, логику, мышление, наблюдательность, внимательность, творческое воображение В результате у детей появляется интерес к русскому языку.

По форме использования на уроке и содержанию игры делятся на дидактические, интеллектуальные, подвижные и т.д. Разве можно представить детей без игр, тем более на уроке русского языка?

Каждый раз готовясь к очередному уроку, я думаю, чем бы заинтересовать детей в этот раз, какие применить игры или задания. Приведу некоторые дидактические игры и игровые приемы, которые я использую на своих уроках.

Игра « Наборщик» – на каждую букву записать по одному слову;

Книга: **к**- кошка; **н**- нос; **и**-иголка; **г**- гусь; **а**- арбуз;

Игра « Найди букву», например: т..кв.(тыква), б.н.н(банан), ш.о.л.(школа). ит.д

Игра « Путаница» -рабуз-арбуз,онкфеты-конфеты, калей-лейка, бейрово-воробей; фелтроп(портфель),мальбо(альбом), мигазиян(гимназия), динаро(Родина), цояй(яйцо),

Игра « Змейка» ,например: астра- аист-туфли-иголка-апельсин-нос-санки-игрушка и.т.д

Кто как голос подает? Воробей (чирикает), ворона(каркает),собака(лает) и т.д.

Кто чей ребенок? Указать стрелками:

Корова жеребенок,

Курица теленок;

Лошадь цыпленок

Составить слова из слогов: мо, ко, ло; (молоко);а,син, пель(апельсин); ре,за,бе(береза) ; ко,ло,яб(яблоко); ведь,мед (медведь) и т.д

Исправь ошибки:

верблют(д),каза(о), ачки(о),званок(о), агарот(о,о,д),загатка(д), даска(о),со\нце(л),гарох(о), внушка(ч),ана(о), крушка(ж);

Пропущенные слоги: стрюля; ..чик; ... радь; ... са; ... ведь; ...нан; ла; В этой игре дети на одно слово дают множество вариантов ответов,

например(чик) –мальчик, зайчик, кончик, пальчик и т.д., т.е. опять же интерес к предмету, пополняется словарный запас, развивается активность, логика, оттачивается произношение слов.

Усложненные виды заданий: «Анаграмма» путем перестановки букв образовать новые слова. Здесь дети узнают новые слова

Лес – сел; ложка-жалко; насос-сосна; банка-кабан; крот-корт; лама-мала, Казан-наказ ;

«Кто где живет?» соотнести стрелками:

медведь нора

Белка берлога

лиса дупло

Игра « Какое слово спрятано?» внутри-три, подвал-два, столетник-сто, лет; удочка-дочка; бусы-усы; резкий ветер Моську загнал в подворотню – термос;

Игра « Замени цифры словами » ос3ё (острие), 100л (стол), пи100лет-пистолет, о5- опять, осе3на (осетрина), ви3на(витрина), за1ка (заколка),

прежде чем вся 7я о5 сядет за 100л, пре2рительно про3 все 100ловые наборы (прежде чем вся семья опять сядет за стол, предварительно протри все столовые наборы)

Дуали- двойной кроссворд, например: (школа), здесь дается два варианта букв,

Ш а

т к

о и

л л

а ь составляется одно слово;

Игра « Что лишнее?» тинасплин, лейк, мальбо, теерв, калиней (пластилин, клей, альбом, линейка, лишнее ветер)

Отгадай слова : BLGEUCRNA- ВЕСНА; SDYFVTRKLA- УТКА; ГWUPZУШFA-ГРУША; такие игры развивают наблюдательность, внимательность, учат различать и находить «лишние» буквы;

Дидактические игры.

Игра №1. «Не пропусти профессию»

Дети встают в круг , когда встречается название профессии, дети подпрыгивают на месте:

ЛАМПА, ВОДИТЕЛЬ, НОЖНИЦЫ, ЛИПА, ТОКАРЬ, СТАЛЯР, БОЛТУН, АРХИТЕКТОР, КАРАНДАШ, СТРОИТЕЛЬ, ГРОЗА, ОБРУЧ, МЕЛЬНИЦА, ПОПУГАЙ, ПЕКАРЬ, ЛИСТОК, ЭКСКУРСОВОД, УЧИТЕЛЬ, ПЕНИЕ, ТЕТРАДЬ, ЗАКОН, ФАНТАЗИЯ, СТРЕКОЗА, МАШИНИСТКА, ЦВЕТОВОД, ОГОНЬ, ЭКОНОМИСТ, ПИРОГ, ШУТКА, ПУЛЕМЕТ.

Игра №2. «Назови соседей»

Дети садятся в кружок, ведущий бросает мяч, называя числа от 0 до 30 . Поймавший называет соседей числа.

Игра №3. «Тропинка».

Дети идут по кругу. Если ведущий произносит «тропинка» - все дети становятся друг за другом, кладут руки на плечи впереди стоящего;

«копна» - направляются к центру круга, выставив руки вперед.

«кочки» - дети приседают, положив руки на голову.

Игра №4 «Синий, красный»

Дети садятся в круг . Ведущий, бросая мяч, произносит слово. Поймавший мяч ребёнок называет количество в этом слове :

- **гласных**, если мяч красный,

- **согласных**, если мяч синий.

Слова:

ОКНО, ЛЕД, КНИГА, ШУМ, ЛОМ, ВОДА, ПЕРО, ШЛЯПА, КОРОВА, КОШКА, ПОЛ, ВОЛ, МЫС, РУКА, ЛИЦО, БУКЕТ, СУМКА, ЛЕС, ХЛЕБ, ЗОНТ, ЖИВОТ, КУКЛА, ШКАФ.

Игра №5 «Зеваки»

Дети идут по кругу, держась за руки. По сигналу останавливаются, делают 4 хлопка, поворачиваются кругом и продолжают движение.

Игра «Составь слово» (серия заданий)

1. Составь слова из следующих букв:

а) к, о, с	а) е, р, о, м	а) л, а, н, е, п, т, а
б) у, д, б	б) ш, а, к, а	б) к, ч, а, р, у
в) м, р, и	в) а, к, у, р	в) ч, а, к, о, с
г) т, о, р	г) б, о, н, е	г) п, о, г, и, р
д) ы, с, р	д) а, с, о, к	д) р, о, д, о, г
е) д, м, ы	е) д, а, в, о	е) к, о, н, о

2. Расшифруй, какие тут спрятаны слова, и скажи, какое слово из данных лишнее.

1) с, л, у, т	2) ш, у, г, а, р	3) с, б, а, а, к, о
ш, а, ф, к	е, р, а, з, б, е	о, о, р, к, а, в
ж, о, а, к, л	б, я, я, о, л, н	ш, к, к, о, а
к, ь, в, а, р, т, о	н, о, и, л, м	в, ь, я, и, с, н
с, л, т, о	а, с, в, и, л	я, а, ц, з

3. Расшифруй слова и скажи, каким общим словом их можно объединить.

1) п, и, к, а, т	2) ь, о, ч, н	3) й, е, н, и
т, ф, и, у, л	ч, е, е, р, в	д, а, р, г
б, и, и, т, н, о, к	у, о, р, т	с, г, е, н
г, а, о, п, и, с	н, е, д, ь	ь, д, д, о, ж

4. Расшифруй слова и скажи, на какие группы их можно разделить.

1) е, м, р, о	2) к, у, а, п	3) а, к, о, р, о, с
р, а, е, к	з, я, а, ц	в, л, е
ш, а, а, м, р, о, к	а, и, с, л	щ, а, у, к
о, о, е, з, р	х, м, а, у	а, а, ь, с, р, к
ь, ю, т, л, н, а, п	м, й, е, в, а, у, р	т, р, г, и
ф, к, а, а, л, и	к, в, о, л	а, н, о, о, р, в
к, ж, у	ь, о, н, к, у	

Игра «Не подведи свой ряд».

1-й ряд записывает глаголы женского рода, 2-й - мужского. 3-й - среднего.

Игра «Буквы потерялись»

- Какие буквы пропущены?

...ЕЛО

...ННА

...ОРЬ

...ИСТ

...ИГА (Сахар)

Работа по группам. «Найдите пару».

Лед	вод
Мясо	провод
Поле	ферма
Птица	ход
Гром	рубка
Дом	комбинат
Везде	провод
Сено	хозяйка
Мясо	ход
Тепло	косилка.

Игра «Отвечай и проверяй».

- Свекла где растёт? (на грядке)

- Буквы пишут где? (В тетрадке)

- Что мы утром чистим? (Зубки)

- Одеваем в холод?(шубки)

-Любим мы играть ... (в снежки)

- Есть на праздник ... (пирожки)

(Что общего в словах? Есть суффикс –к-)

Расшифруйте слова

СОКПЕ ПОДОРМИ АЦИНЕСП ОБЕДПА ПРЕСНЫЙКРА
(песок, помидор, пшеница, победа, прекрасный)

- Какое слово здесь лишнее? (Прекрасный. Это прилагательное.)

Восстановите слова (театр, север, теперь, тарелка, тепловоз)

Т...АТР, ...АР...ЛКА,

...ЕВЕР, Т...ПЛ...В...З

Т...П...РЬ, (Какое слово лишнее? Теперь. Остальные – существительные)

ПМЩЬ, ПЧТЛЬН, ПРЗДНК (помощь, почтальон, праздник.)

КВШ, КЛДЦ, КТЛТ, КПТН, ПДЖ (ковш, колодец, котлета, капитан, падеж)

ЖВТН, ЖНГР ЗБТ (животное, жонглер, забота)

Составить слова

И, НИК, ПОД, СНЕЖ – (подснежник)

А, К, ПО, САД – (посадка)

А, УШК, КОРМ – (кормушка)

123

Вывод

Такого рода ребусы, игры, головоломки на уроках русского языка способствуют обогащению словарного запаса, расширяют их кругозор. Они несут в себе огромный эмоциональный заряд, воспитывают такие качества, как инициатива, настойчивость, целеустремленность. Атмосфера в классе доброжелательная. Если не укладываются до звонка, сожалеют, что не успели. В играх, особенно коллективных, формируются нравственные качества. В ходе игры дети учатся оказывать помощь товарищам, появляется чувство ответственности, коллективизма, воспитывается характер, воля, стремление к победе, открывается другое мировоззрение на предмет – он стал для него доступным, понятным, а **главное- интерес и любовь к русскому языку.**

Одно из любимых заданий для детей- разгадывание ребусов в виде зашифрованных цифр; **от А до Я** –соответствуют цифры;**33 буквы- 33 цифры .**

А,Б,В,Г,Д,Е,Ё,Ж,З,И,Й,К, Л, М, Н, О, П, Р, С, Т, У, Ф, Х, Ц, Ч,Ш, Щ, Ъ, Ы, Ь, 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 1 12 13 14 15 16 17 18 19 20 22 23 24 25 26 27 28 29 30

Э, Ю, Я 31 32 33

Задание: составить слова и словосочетания. 1416? 1213 1 1919; 1416? 14 1 14 1 ; 4 10 14 15 19 10 33

12 16 18 10 5 16 18(коридор), 13 6 19 20 15 10 24 1 ; 23 16 13 13; 21 25 10 20 6 13 30 15 10 24 1 ;

CONTENTS

ECONOMIC SCIENCE

Banks and the banking system

Швайдак В ЕВОЛЮЦІЯ ФОРМУВАННЯ НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ ПОСЕРЕДНИКІВ.....	3
---	----------

Foreign economic activity

Залесский Б.Л. БЕЛАРУСЬ – АФГАНИСТАН: ОТ ПОЖЕЛАНИЙ – К СОТРУДНИЧЕСТВУ	7
--	----------

Financial relations

Вui Т., Primierova O. ISSUES OF LEGAL RISKS AND LAWSUITS AND THEIR IMPACT ON THE VALUE OF COMPANIES.....	10
Грушицька Г.В. ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	17
Гриценко А.В., Чебанова Н.В., Жернов М.О. ОСОБЛИВОСТІ ОПТИМІЗАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ У СИСТЕМІ СТРАХОВИХ РИЗИКІВ	20

Marketing and management

Бондаренко О.М. Довгаль В.Д. ІННОВАЦІЙНІ ПОСЛУГИ У ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА СФЕРИ ЗВ'ЯЗКУ	25
---	-----------

Accounting and auditing

Ліфференко Ірина, Шмиголь Н.М. КОРПОРАТИВНА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН	28
--	-----------

Mathematical methods in economics

Бордоусов О.В. СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ЭКОНОМЕТРИЧЕСКОЙ МОДЕЛИ СОВОКУПНОЙ ФАКТОРНОЙ ПРОИЗВОДИТЕЛЬНОСТИ КАЗАХСТАНА	32
--	-----------

PUBLIC ADMINISTRATION

The interaction of different branches of government

Вилгін Є.А. МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНФРАСТРУКТУРНО-ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПОСЛУГ	35
---	-----------

Training of civil servants

Черкаська В. В. ЕКОНОМІЧНА РОЛЬ ДЕРЖАВИ В РЕГУЛЮВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ	38
--	-----------

PRÁVNÍ VĚDA

Лень В.В., Кубрак Р.М. ПРИМУСОВЕ ЛІКУВАННЯ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД	41
--	-----------

PSYCHOLOGY AND SOCIOLOGY

Есиркепова А.М., Айменов Ж.Т., Есиркепова М.М. ФАКТОРЫ ФОРМИРОВАНИЯ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКИХ НАМЕРЕНИЙ КАЗАХСТАНСКИХ СТУДЕНТОВ.....	46
---	-----------

PEDAGOGICAL SCIENCES

Distance education

Chyzykova I.V., Bilins'ka L.I., Bozhok O.I. MOBILE APPS AND PLATFORMS IN LANGUAGE LEARNING	51
---	-----------

Strategic directions of reforming the education system

Степанюк И.В. РАБОТА В ЛИЦЕЙСКИХ КЛАССАХ НА УРОКАХ ФИЗИКИ ...	54
Никулин А. В., Наконечная Т. В. КОМПЕТЕНТНОСТНЫЙ ПОДХОД И ЭДУКОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ.....	58

Modern methods of teaching

Щербаченко В.К. НАВЧАЛЬНА МОТИВАЦІЯ СТУДЕНТІВ-ПОЧАТКІВЦІВ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ.....	67
Панасенко Н.В ПРИМЕНЕНИЕ МОДУЛЬНОЙ ТЕХНОЛОГИИ ДЛЯ ИЗУЧЕНИЯ ОРГАНИЧЕСКОЙ ХИМИИ	70

MUSIC AND LIFE

Боровенская Т. Л. МУЗЫКАЛЬНО-ТВОРЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ КОНЦЕРТМЕЙСТЕРА ХОРЕОГРАФИИ	77
---	-----------

PHILOLOGICAL SCIENCES

Theoretical and methodological problems of language research

Баланюк С.С. СТРУКТУРНІ ЕЛЕМЕНТИ ЗНАЧЕННЯ PARTICULAR В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ.....	82
---	----

Native language and literature

Крылова Л.А. ИСТОРИЧЕСКАЯ СОЛЬ ГЕРОЕВ КОМЕДИИ А.С. ГРИБОЕДОВА «ГОРЕ ОТ УМА»	85
Дюсикеева С.С. ДИДАКТИЧЕСКИЕ ИГРЫ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ	90
CONTENTS.....	98

228891
228941
228807
228884
228888
228942
227553
228850
228836
228732
228904
228845
228407
228745
228864
228915
228953
228943
228902
228950
228951